

στοιχ. Κ. καὶ Ζ. συνειθίζουσι δὲνά φορῶσι πολλάς διὰ νά φαίνενται παχεῖαι αἱ κυνῆμαί των.

Τὰ ὑποδήματα ή αἱ κουρτοῦραι αὐτῶν εἰναι δένειδῶν, ως φαίνεται εἰς τὴν εἰκόνα Δ. αἱ μὲν ἄφρακτοι ὅπισθεν, αἱ δὲ φρακταί.

Σπεύδων νά ἔπινέλθω εἰς Σύραν δὲν κατώρθωσα νά ἐπισκεφθῶ οὔτε τὸ γνωστὸν μοναστήριον τῆς Τούρλιανῆς, ἐπικληθείσης οὕτω ἀπὸ τῆς παρακειμένης τοποθεσίας λεγομένης ὁ Τούρλος, οὔτε τὴν Παλαιόκαστραν, ή τὰ ἀρειπιαὶ ἀρχαῖαι πόλεως σωζόμενα ἐπὶ λόφου τερπνοῦ ἐν μέσῳ τῆς υῆσου, καὶ ἀνήκοντα εἰς τὴν μνημονεύθεισαν οἰκογένειαν τοῦ Γκίζη. Φαίνεται δὲ ὅτι ἡ Μύκονος εἶχε πάλαι δύο πόλεις, διάτι δὲ Σκύλαξ ἐν τῷ Περίπλῳ αὗτοῦ, τὴν ὄνομάζει δι-
στολεῖ.

N. Δ.

ΑΙ ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΙΑΙ.

(Ἴσις τὸ Φολλ. ΙΙΘ').

β'. Ἡ εἰπὶ τὴν Ἐλλάδα στρατία τοῦ
Ροβέρτου Γυστάρδου.

—ο—

Τὴν ἐπὶ τὴν Ἐλλάδα στρατείαν τοῦ Ροβέρτου Γυστάρδου, συνίθως μὴ συνδεομένην μετὰ τῶν σταυροφόρων, θεωροῦμεν ως πρόδρομον αὐτῶν, διὰ τὸν δῆλως σταυροφόροικὸν χαρακτῆρα τῆς ἐπιδοκιμασίας ἦν παρέσχεν αὐτῇ ὁ πάπας Γρηγόριος Ζος, καὶ διάτι τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο κυριώτατον σκοπὸν προέθετο δύνατον τὸ μὲν ὀλίγον ἐκρηγγὲν πολὺ μεγαλύτερον εὑρωπαϊκὸν κίνημα.

Οἱ εἰς τὴν βόρειον Γαλλίαν, ἀπὸ τῆς δεκάτης ἐκπατονταστηρίδος, κατασταθέντες Νορμαννοὶ δὲν ἀπέβαλον ὡς ἐκ τούτου τὸν μάχυμον καὶ τυχοδιωκτικὸν αὐτῶν χαρακτῆρα κατὰ τὴν ἐνδεκάτην ἐκατονταστηρίδα, αὐτοὶ κατέκτησαν τὴν Αγγλίαν, αὐτοὶ τὴν κάτω Ἰταλίαν καὶ τὴν Σικελίαν. Ἐτιὶ ἀπὸ τοῦ πρώτου ἡμίσεος τῆς ἐκατονταστηρίδος ταύτης εἶχον ἐπέλθει εἰς τὴν κάτω Ἰταλίαν πολλὰ στίρη Νορμαννῶν, οἵτινες κατ' ἀρχὰς ὑπερέτησαν ως μισθοφόροι πολλοὺς βυζαντινοὺς ἐπάρχους, μετ' ὀλίγον δὲ ἐγένοντο κατὰ μικρὸν κύριοι τῆς ὥραις ταύτης χώρας, ὥφεληθέντες τὸ μὲν πρῶτον ἀπὸ τῶν περὶ αὐτῆς ἐρίθων τῶν Βυζαντινῶν καὶ τῶν Γερμανῶν αὐτοκρατόρων, ἐπειτα δὲ ἀπὸ τῶν προεκτείθεισῶν πολιτικῶν ταραχῶν τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει αὐλῆς. Τῷ 1057, ἡ ἀργὴ τῶν κατὰ τὴν κάτω Ἰταλίαν Νορμαννῶν περιῆλθεν εἰς χεῖρας Ροβέρτου, τοῦ ἐπικληθέντος Γυστάρδου, ἥτοι πανούργου, ὅστις ἦτο τιθόντι δὲ πολυτροπώτατος καὶ τολμηρότατος τῶν κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ἀνδρῶν καὶ κατώρθωσε νά μετράλεσῃ καὶ νά τεκτείνῃ τὰς πρωτέρες τῶν διογενῶν αὗτοῦ κατατίθεις. Ὁ Ροβέρτος, θεωρῶν τοὺς δύο αὐτοκρά-

τορας τοὺς περὶ τῆς κάτω Ἰταλίας ἑρζοντας, ως ἔξιου πολεμίους αὗτοῦ, ἐζήτησεν ἑτερον σύμμαχον, τὸν ἀρχιερέα τῆς Ρώμης, ὃςτις, διοίως ἐγθεικῆς διακείμενος πρὸς ἀμφοτέρους τοὺς μεγάλους ἐκείνους ἡγεμόνας, προθύμως ἐδέχθη τὴν σύμμαχίαν τοῦ Ροβέρτου καὶ ἀνεγνώρισεν αὐτὸν ως δοῦκα οὐ μόνον τῆς Καλαβρίας καὶ τῆς Ἀπουλίας, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς ὑπὸ τῶν Αράδων ἔτι κατεχομένης Σικελίας. Ὅποι ταύτης δὲ τῆς ἡθικῆς δυνάμεως ἐνισχυθεὶς δὲ Ροβέρτος, ἀφ' ἑνὸς μὲν διὰ τοῦ ἀδελφοῦ Ρογέρου ἀπέσπασεν ἀπὸ τῶν διαιρεθέντων καὶ ἔξασθενησάντων Μιαμεθανῶν τὴν Σικελίαν, ἀφ' ἑτέρου δὲ αὐτὸς ἔξεβαλε παντάπασιν ἀπὸ τῆς κάτω Ἰταλίας τοὺς Βυζαντινοὺς, καὶ, γενόμενος οὕτω κύριος ἀπάσης τῆς χώρας μέχρι τῶν συνόρων τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ κράτους, ἔφειψεν ἡδη βάσκανον ὄφθαλμὸν καὶ εἰς αὐτὸ τὸ Βυζαντινὸν κράτος.

Ο Ροβέρτος παρεσκεύασε τὸ πρὸς τοῦτο τὸ μέρος ἐπιχείρημα μετὰ πανουργίας πληρέστατα δικαιολογούστης τὸ ἀποδοθὲν αὐτῷ ἐπώνυμον. Καθ' ᾧ ἐποχὴν, τῷ 1071, ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ Βυζαντινοῦ θρόνου ὁ ἀσθενὴς Μιχαὴλ Ζ', ἡ ὑπὸ τῶν Νορμαννῶν κατακτητικὸς μερὶς, θριαμβεύσας μὲν ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἀλλὰ ἔλεινῶς ἔχουσα καὶ ἐν Ασίᾳ καὶ ἐν ταῖς Εύρωπαικαῖς ἐπαρχίαις, ἀντὶ νά μελιτήσῃ τὴν ἀνάκτησιν τῆς πάρρω χειμένης ἐκείνης χώρας, ἐθεωροῦσε φρονιμώτερον νά συνάψῃ φιλικάς πρὸς τὸν Ροβέρτον σγέτεις· καὶ πρὸς ἐμπέδωσιν αὐτῶν ἀπεφασίσθη νά συζευχθῇ ὁ τοῦ Μιχαὴλ υἱὸς Κωνσταντίνος τὴν θυγατέρα τοῦ Ροβέρτου Ἐλένην. Ἡ Ἐλένη, καὶ τοι ἀνπλικος ἔτι, εἶχε σταλῆ ἀμέσως εἰς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει αὐλὴν, ἵνα ἀνατραφῇ αὐτόθι μέχρις οὗ ἐλθῇ εἰς ὄραν γάμου. Ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Βατανειάτης, καθαιρέσας τὸν Μιχαὴλ, κατέκλεισεν αὐτὸν μετὰ πάσης αὗτοῦ τῆς οἰκογενείας, ἔτι δὲ καὶ τὴν θυγατέρα τοῦ Ροβέρτου, εἰς μοναστήριον. Τοῦτο γένεσεν ἴσως ἀρκέστει ἵνα περιποιήσῃ πρόσχημά τι νομιμότητος εἰς τὸ κατὰ τῆς Ἐλλάδος ἐπιχείρημα τοῦ Νορμαννοῦ ἡγεμόνος, ὅστις ἡδύνατο νά παραστῇ ως σύμμαχος καὶ ἐκδικητής τοῦ μέλλοντος αὗτοῦ συμπενθέρου ἀλλ' ὁ Ροβέρτος, θέλων νά ἐνισχυθῇ ἔτι μᾶλλον, κατέφυγεν εἰς μηχάνημά τι χαρακτηριστικῶτατον τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, τῆς ὥποιας ἡ ιστορία διμοιάζει εἰς πολλὰ μυθιστορίαν μᾶλλον ἡ βίον πραγματικόν.

Αἱ μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως θρησκευτικαὶ σχέσεις δὲν εἶχον ἔτι διακοπῆ τότε ἐντελῶς, ἀν καὶ τὸ ἐκκλησιαστικὸν σχίσμα εἶχε συμπληρωθῆ πρὸ τίνος χρόνου. Καθὼς πολλοὶ προσκυνηταὶ τῆς δύσεως προσήρχοντο εἰς τὴν ἀνατολὴν, καὶ τοι ἀπανταχοῦ μὴ εὑρίσκοντες εἰμὴ ιερεῖς καὶ ναοὺς ὄρθιοδόξους, οὕτω πολλοὶ προσκυνηταὶ, μᾶλιστα μοναχοί, ἐπορεύοντο ἔτι εἰς Ἐλλάδος εἰς Ἰταλίαν πρὸς τοὺς αὐτόθι ιεροὺς τόπους. Ο Ροβέρτος ἀπεφάσισε νά ὥφεληθῇ ἀπὸ τῆς περιστάσεως ταύτης, καὶ, πέμψας εἰς Καλαβρίαν δύο ἐπιτηδειοτάτους καὶ πιστούς αὗτοῦ ἀξιωματικούς, παρήγγειλεν αὗτοῖς νά κατορθώσωσι νά εύρωσι μετα-

Ἐν τῶν προσερχομένων ἐξ Ἐλλάδος μοναχῶν τινά, παρεμφερὴ διτά τὴν δψιν πρὸς τὸν Μιχαὴλ Παραπινάκιον καὶ δυνάμενον διποτίσθηποτε νὰ παραστήσῃ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ. Οἱ ἀπεισταλμένοι ἐπέτυχον τῷ σύντητον μετ' ὄλεγον εἰς Κρήτην μοναχὸν, ὃνδικατὶ Ῥαικτορά, ἀνδρα ποικίλον τε καὶ πρὸς πανουργίαν ἀπαράμιλλον ἢ ὡς λέγει ἡ Ἀννα Κομνηνή, ἀνήκοντα, ὡς φαίνεται, εἰς οἰκογένειαν οὐχὶ ἀσημον καὶ γινώσκοντα τὰ κατὰ τὴν Βυζαντινὴν αὐλὴν καλῶς, διότι, πρὶν ἀσπασθῆ τὸν μοναχικὸν βίον, εἶγε μετέλθει ὑπηρεσίαν τινὰ παρὰ τῷ βασιλεῖ, προθύμως δὲ ἥδη ἀναλαβόντα νὰ ὑποκριθῇ τὸ πρόσωπον τοῦ Μιχαὴλ. "Οὐεν ἀμέσως ἔγραψαν πρὸς τὸν ἐν Σαλέρνῳ διατρίβοντα Ῥοβέρτον, καθ' ἃς εἶχον ὁδηγίας, διτὶ εὑρον εἰς Κρήτην τὸν πενθερὸν τῆς θυγατρὸς του, διαφυγόντα ἀπὸ τοῦ μοναστηρίου διτοῦ ἐκράτειτο περιφριστένος καὶ ἀλθόντας Ἰταλίαν ἵνα ζητήσῃ τὴν συνδρομὴν αὐτοῦ. "Ο δὲ Ῥοβέρτος, διτὶς εἰς μόνους τοὺς δύο ἐκείνους ἀξιωματικοὺς εἶχεν ἐκμυστηρευθῆ τὰ σχέδιά του, δειχνύει τὴν ἐπιστολὴν εἰς τὴν σύζυγον καὶ εἰς τοὺς μεγατάνας τῆς αὐλῆς καὶ τοῦ στρατοῦ, οἵτινας ἀπειπτοὺς προτρέπουσιν αὐτὸν νὰ μὴ χωρίσῃ εἰς τὴν αἴτησιν, καὶ ὁ Ῥοβέρτος προεποιεῖται διτὶ ἀνδιδεῖται εἰς τὴν γυνώμην αὐτῶν. Φέρεται λοιπὸν ὁ μοναχὸς εἰς τὴν αὐλὴν, καὶ, περιβληθεὶς βασιλικὴν πομπὴν, ἀγχίζει μετὰ παραδόξου τέγυνης νὰ δραματοργῇ τὸ τοῦ ἔξωθεντος αὐτοκράτορος πρόσωπον διηγεῖται μετὰ δικρίων πῶς ὁ Βοτανειάτης, ἀφειρέστας αὐτῷ σύζυγον, οἰδην, διάδημα, περιέθετο μοναχικὰ ῥάβην· διτὶ τὸ ἔγκλημα του ἥτο διτὶ ἀπειφάστησε νὰ συζευξῇ τὸν υἱὸν αὐτοῦ μετὰ τῆς τοῦ δουκὸς θυγατρὸς, διτὶ ἡ δυστυχὴς αὕτη κόρη ἐστάνειται ἐπίστης ἐν τῇ φυλακῇ, καὶ διτὶ ὁ τύραννος ἔτρεμε μήπως ὁ γεννατὸς Νορμαννὸς ἀναλάβῃ τὴν ὑπεράσπισιν τοσούτων ιερῶν δικαίων. Ἐφαίνεται δὲ καὶ διτὶ ἀποσιωπὴ πολλὰ τῶν δυετυγχράτων. φειδόμενος τῆς καρδιᾶς εὐαισθήτου φίλου, ἀλλ' ἀρ' ἐτέρου ἐλεγεν ίκανά ὡς τε νὰ διεγείρῃ τὴν πλεινεῖσαν τῶν ἀκορέστων ἐκείνων μαχητῶν, ἐπαγγελλόμενος αὐτοῖς γρυποῦ θημῶνας· καὶ ὁ Ῥοβέρτος ἐστένει καὶ ἐπολλαπλασιάτας τὰς ἀποδιδομένας τῷ ἀπατεῖνι τιμὰς; καὶ τὰ δεῖγματα τῆς ἀροσιώτεως, καὶ εἰ μεγιστᾶνες ἡγενάκτουν ἥδη διὰ τὴν ἀναβολὴν τοῦ ἐπιγειρόματος. Ἀλλ' ὁ πανούργος ἡγεμόνων ἥξεντεν, διτὶ ἡ κωμικὴ αὕτη σκηνὴ, ἵνα εὐδοκιμήσῃ μέχρι τέλους, εἶγε χρείαν νὰ ὑποστηριχθῇ ὑπὸ δυνάμεων πεζικῶν καὶ ψυτικῶν μεγάλων, περὶ δὲ τὴν προπαρασκευὴν τῶν δυνάμεων τούτων ἡσχολήθη δραστηρίας ἐν διαστήματι δύο περίπου ἑνιακῶν.

Δέν τιμέλησε δὲ καὶ ἐτέρας τέχνας, διότι ἥξεντεν ἐπάπειρον γὰρ συνδυάζῃ τὴν ὄλεικὴν βίαν μετὰ τῆς αἴθετης γοντσίας. Ἐπὶ τοῦ δρυιαρχικοῦ θρόνου τῆς Ῥώμης ἐκάθιστο ἀπὸ τοῦ 1073-ο Ἰλαζίσαντος, ὁ μετονομασθεὶς Γρηγόριος Ζ', διτὶς ἐπεχείρησε καὶ κατά μέγικ μέρος ἐπέτυχε νὰ ὑπαγάγῃ ἀπαντάς τοὺς ἡγεμόνας τῆς δυτικῆς, τῆς μέστης καὶ τῆς Βορείου Εὐρώπης ὑπὸ τὸ σιδηροῦν κράτος τὰς ιερατικὰς αὐτοῦ κυριαρχίας. Ἡ ἀγανὴς τοῦ ἀνδρὸς τούτου μεγαλορύζει, ἐνῷ ἐπάλλαιε κατὰ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας

"Ερόσκου Δ". πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ τερατώδους ἔκείνου θουλεύαστος, δὲτ ἀπέτρεπε τοὺς ὄρθαλμοὺς καὶ ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς καὶ ἐθυσοδόμει ἥδη τὸ κολοσσιαῖον σταυροφορικὸν κίνημα. Τὴν 2 Δεκεμβρίου 1074, πρὶν εἰσέτει περιέλθῃ εἰς ἀπότομον πρὸς τὸν "Ερόσκον ῥῆξιν, ἔγραψεν αὐτῷ ἐπιστολὴν, διαλαμβάνουσαν, «ὅτι ἡ ἀνατολὴ ἐπικαλεῖται τὴν ἐπικουρίαν τοῦ ἄκρου ἀρχιερέως, ὅτι ἡ ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἡ διγονούσσα πρὸς τὴν τῆς Ῥώμης ἐνεκάκη τῆς ἐκπορεύσιας τοῦ ἀγίου πνεύματος, ἐζήτει τὴν ἔνωσιν, διτὶ πεντακιεμέριοι Χριστιανοί, Ἰταλοί καὶ Γαλλοί, ἐλεγον ἔσυτοις προθύμους νὰ στρατεύσωσιν εἰς ἀπολύτρωσιν τοῦ ἀγίου τάφου, ἐὰν ὁ Γρηγόριος ἀναλάβῃ τὴν ἥγεμονίαν τοῦ εὐλαβοῦς τούτου ἐπιγειρόματος· καὶ ὅτι τὸ καθ' ἔκατον ὁ ἀρχιερεὺς ἥτο ἐποιεῖται νὰ στρατεύσῃ, κατατείπων τὴν ἐκκλησίαν τῆς Ῥώμης εἰς τὴν πορτασίαν καὶ τὴν φυλακὴν τοῦ αὐτοκράτορος. » Τῇ δὲ 16 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς, ὁ Γρηγόριος ἀπεύθυνεν ἀπασιτοῖς πιστοῖς ἐπιστολὴν προτρεπτικὴν πρὸς τὴν αὐτὴν ἐκστρατείαν. Οὐδὲν τῶν δισκέλευτον ὁ ἀρχιερεὺς τῆς Ῥώμης πρὸς τὸν "Ερόσκον ἥτο ἀληθές. Λέτιστις περὶ ἐπικουρίας ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς οὐδεμίαν εἶχεν ὑποβάλλει πρότασιν ἔνωσισι, καὶ ὅτι ὁλιγώτερον θυσίαν τῶν δογμάτων αὐτῆς (*)· αὐτὸς δὲ ὁ

(*) Διὰ νὰ ἐννοήσωμεν καλῶς μέχρι τίνος ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκκλησία ἐπεδύεται τότε νὰ ὑποκύψῃ εἰς τὴν κυριαρχίαν τοῦ πάπα καὶ τίνα γνώμην εἶχον οἱ Βοζαντινοί Ιέρων περὶ τοῦ Γρηγορίου Ζ', ἀρκαὶ νὰ ἀναγνωσθεῖν τὴν ἀκελλούθου τῆς Ἀλεξανδρίας περικοπὴν, ἐν ᾧ ἡ Ἀννα περιγράφει τὴν ὄργην τῆς τοῦ ἀρχιερέως ἐκείνου πρὸς τὸν "Ερόσκον Δ" διενέξεις. «Ο γὰρ τοι Πάπας τῆς Ῥώμης, μετὰ τοῦ ὄργος Ἀλεξανδρίας Ἐνέργειος διαφορὲν ἐσχηκώσ, ἔδοσεντο πρὸς συμμαχίαν ἀλλούσιον "Ρουμέρτον, ἥδη περιφανεστάτουν γεγονότα καὶ πρὸς μαγόλας ἀργάς ἀκράτεαντα. "Η διαφορὰ "Ρηγὸς τε καὶ Πάπα τοιαύτη τις ἦν. "Ο μὲν γὰρ κατηγορεῖ τὸν ὄργην Ἐνέργειον ὡς τὰς ἐκκλησίας οὐ προτικαὶ διδόντα, ἀλλὰ δωρημάτων ἀποδιδόμενον, καὶ που καὶ ἀναζητεῖς ἀνδράς· τὴν ἀργυροστάτην καταπιστεύοντα, καὶ τοιούτων ἐγκλημάτων ἔδιωκεν. "Ο δέ γε ῥῆξ Ἀλεξανδρίας τυραννίδας τὸν Πάπαν ἐγράφετο, ως ἀτερ γνώμης αὐτοῦ τὸν ἀποστολικὸν ἄξαρπάσιον θρόνον· καὶ που καὶ ἀπηνεγκυντήκει πρὸς τούτον, καὶ ἰτεμωτέροις ἐχρήσατο λόγων, ως εἰληθερίαν τῆς αὐθιμάτου προτέρεως, μετ' ὕδρεως ἐκεῖθεν ἀπελαύνεται. Τούτων οὖν ἀκεύσας ὁ Πάπας τῶν λόγων καὶ τῶν πρίενών εὐθὺς ἐμεμήνει, καὶ αἰκισθεὶς πρότερον ἀπανθρώπως, εἶτα καὶ κείρεταις τὰς καραλὰς καὶ ἐπικείρεταις τὰς πάγωνας, τὰς μὲν φαλίσι, ἔτηρῷ δὲ τοὺς πάγωνας, καὶ ἄλλοι προεξεργασθεὶς ἀτοπώτατον, καὶ βαρικὴν ὕδρειν ὑπερελαύνον, ἀφῆκεν. Εἶπον δέν καὶ τὸν ὕδρειν ἀληθή με καὶ γυναικείαν καὶ βασιλικήν ἐπείχεν αἰδώς . . . ἀρκέσαι αὐτῷ τούτῳ τὸ μηδὲ μακρόν τι τοῦ πραγμάτων ἀναγκάσθαι τούτας παρειαφῆναι ἥδη ἡγεμονίαν. Καὶ ταῦτα ἀρχιερέως, ὡς θίκη I, καὶ ταῦτα πρώτου ἀρχιερέως, καὶ ταῦτα προκαθημένους τῆς αὐτού-μενης ἀπόστης γενθεμένον, διεπερ οὖν καὶ οἱ Λατίνοι λέγουσι τε καὶ εἰσονται, ἵστη γὰρ καὶ τούτο τῆς ἀλαζονείας αὐτῶν. Μεταπεπτωκέτων γὰρ τῶν σκύπαρων ἐκεῖθεν ἐνθέδει εἰς τὴν ἡμεδαπήν τε καὶ βασιλίδεα πόλειν καὶ δὴ καὶ τῆς εὐγελήτου καὶ ὅμητος πάσης τῆς τάξεως, μεταπτωκε καὶ ἡ τῶν θρόνων ἀρχιερετική τάξις, καὶ δεδώκασιν οἱ ἀνέκαθεν βασιλεῖς τὰ πρεσβύτερα τῷ θρόνῳ Κωνσταντινουπόλεως, καὶ μάλιστα ἡ ἐν Χαλκηδόνι σύνοδος εἰς περιεπήρη πρωτεύσην τὸν Κωνσταντινουπόλεως ἀναβιβασμένη, τὰς ἀνά-

πάπας παντάπασι δὲν εἶχε σκοπὸν νὰ ἐγκαταλίπῃ τὴν Ρώμην καὶ ἔτι διαγώνιον νὰ παραδώσῃ αὐτὴν εἰς τὴν φυλακὴν τοῦ αὐτοκράτορος ἑκείνου, τὸν ὅποῖον ἔθεωρε: εὐλόγως ὡς τὸν ἴσχυρότατον τῶν βουλευμάτων αὐτοῦ ἀντίπαλον· τὸ πολὺ ἕσως διαβεβαιῶν. ὅτι θέλει αὐτὸς στρατεύεται ἐπὶ τὴν ἀνατολὴν, ἥλπιζε νὰ κινήσῃ τὴν φιλοτιμίαν τοῦ Ἐρρίκου καὶ νὰ παρασύρῃ αὐτὸν εἰς τὴν ἡγεμονίαν τοῦ ἐπιχειρήματος, ἐπιτυγχάνων οὕτω ἐνταῦτῷ καὶ τὴν ἀπὸ τῆς Εὐρώπης ἀπομάκρυνσιν πολεμίου ἀμειλίγου καὶ τὸν χείρωσιν τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας. 'Οπως δήποτε, διὰ τὴν μετ' ὁλίγον ἐκφαγεῖσαν φοβερὰν μεταξὺ Γρηγορίου καὶ Ἐρρίκου πάλιν, τὸ μέγα σταυροφορικὸν κίνημα ἀνεβλήθη. 'Αλλ' ὁ πελυμάχος ἀρχιερεὺς, δοτὶς συγχρόνως καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῶν καταπληκτικωτέρων περισπασμῶν ἐνήργει εἰς τὴν Ἰσπανίαν, εἰς τὴν Γαλλίαν, εἰς τὴν Ἀγγλίαν, εἰς τὴν Δανίαν, εἰς τὴν Νορμανγίαν, εἰς τὴν Σουηδίαν, εἰς τὴν Ρωσίαν, εἰς τὴν Πολωνίαν, εἰς τὴν Βοημίαν, εἰς τὴν Ουγγαρίαν, εἰς τὴν Δακιανήν εἰς τὴν Ἰλλυρίαν καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς 'Αραψὶ τῆς Βορείου Αφρικῆς, δὲν ἐλευσόντει τὴν ἀνατολὴν, εὐχαριστώς ἔμαθε τὰ ἐν τῇ κάτω Ἰταλίᾳ συμβαίνοντα, τὴν ἄφιξιν δηλαδὴ τοῦ ὑποτιθεμένου Μιχαὴλ Ζ'. καὶ τὴν ἀπόφασιν τοῦ Ροβέρτου νὰ στρατεύεται ἐπὶ τὸ Βυζάντιον, προθύμως δὲ ἀνέλαβε νὰ ὑποστηρίξῃ, κατ' αἵτησιν αὐτοῦ, τὸ ἐπιχείρημα. 'Οθεν τῷ 1080, καὶ τοις κάλλιστα εἰδὼς ὅτι ὁ λεγόμενος ἐκεῖνος Μιχαὴλ ὑπὸ ἀπατεόντων (*), ἐξέδωκεν ἐγκύκλιον πρὸς τοὺς ἐπισκόπους καὶ τοὺς πιστοὺς τῆς ἐκκλησίας διαλαμβάνονταν, «ὅτι Μιχαὴλ, ὁ ἐνδοξότατος αὐτοκράτωρ Κωνσταντινουπόλεως, δι' ἀδίκου βίας ἐκπτωτος γενόμενος τῆς ἀρχῆς, προεπλήθεν εἰς τὴν Ἰταλίαν ἐπικαλλύμενος τὴν συνδρομὴν τοῦ ἀγίου Πέτρου καὶ τοῦ δουκὸς Ροβέρτου (**), καὶ διὰ τοις, σίκτοις κινούμενος ἐν τοῖς πατρικοῖς αὐτοῦ επιλάγγοις, προέτρεπε τοὺς πιστοὺς νὰ ὀρέξωσιν αὐτῷ χεῖσα βοηθείας.» Διέτασσε δὲ, δυνάμει τῆς ἀποστολικῆς αὐτοῦ ἐξουσίας, τοῖς μὲν μαγίροις νὰ ἀναλάβωσι τὴν ὑπὲρ

τὴν οἰκουμένην διοικήσεις ἀπέσας διὰ τοῦτον ἐτάξετο . . . 'Ο δὲ κατάπτυστος αὗτος Πάπας (οὐδὲ γέρε ἔχω τίποτ' άλλο τοῦτον ἐπονομάζειν, τὴν ἀπάνθρωπον ἑκείνην οἵριν ἐνθυμηθεῖσα τὴν εἰς τοὺς πρέσβεις) μετὰ πνευματικῆς χάριτος καὶ εὐαγγελικῆς εἰρήνης ἐπὶ τὸν πόλεμον ὁ δεσπότης ἔγινε, ὅλη γνώμη καὶ ὅλαις χερσὶ τὸν ἐμφύλιον, ὁ εἰρηνικὸς τεῦτα καὶ τοῦ εἰρηνικοῦ μαθητῆς κλπ.

(*) 'Ο Σχλόσσερος λέγει διαρρήθην ὅτι ὁ πάπας ἔγραψεν ἐν γνώμῃ τῆς ἀπέττης τοῦ 'Ροβέρτου' und Rabst Gregor VII . . . Schreiben an die Bischöfliche und Getreuen der Kirche erlassen musste, um sie aufzufordern, sich eines Griechischen Betrügers, von dem er gewiss wusste, dass er Betrüger war, und eines glücklichen Raubbers, der diesen Betrüger schuetzte, anzunehmen. σελ. 760—761 τοῦ Φου. τόμου τῆς μέσης Γενικῆς Ἰστορίας. Άυτὸς ὁ Lebeau, δεῖται δέλται κατ' ἀρχὰς νὰ εἴπῃ ὅτι ὁ Γρηγόριος, φαντασθεὶς ὃποιος τοῦ 'Ροβέρτου', ὑπέβετε δῆθεν γνήσιου τὸ Μιχαὴλ, μετ' ὀλίγην ὑποδεικνύει τὴν δλῆν ἀλγήσιαν, πραπαθῶν νὰ δικαιολογητῇ τὸν ἀρχιερέα διὰ τοῦ λόγου, ὅτι εἶχε χρείαν τοῦ Νορμαννοῦ ἡγεμόνος εἰς τὴν προς τὸν Ἐρρίκον πάλην. Τόμου XV, σελ. 444—445.

(**) Πᾶσαι αἱ θρυλλούμεναι ἀπὸ Ἀνατολῆς αἰτήσαις εἶχον τὸν αὐτὸν τῆς γνησιότητος θεμένην.

τοῦ Μιχαὴλ ἀμυναν, τοῖς δὲ ἐπισκόποις, νὰ συμβουλεύσωσιν αὐτοὺς νὰ παρασκευασθῶσι εἰς τὸν ἄγιον, διὰ τῆς δεούσης μετανοίας, καὶ νὰ ὑπερτελεσθεῖ τὸν Μιχαὴλ καὶ τὸν Ροβέρτον πιστῶς, ἔγοντες πρόσθαλμῶν τὸν φίδιον καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ θεοῦ. 'Επι τοῖς δῆμοις αὐτοῖς παρήγγελλε τοῖς ἀρχιερεῦσι, τὴν δυνάμει αὐτοῦ, μᾶλλον δὲ, ὡς ἔλεγε, τὴν τοῦ ἀγίου Πέτρου, νὰ δώσωσιν αὐτοῖς ἄφεσιν ἀμαρτιῶν. 'Αν ἡ ἀπάτη τοῦ Ροβέρτου ἦταν ἀποτρόπαιος. : τί νὰ εἴπῃ τις περὶ τοῦ ἀρχιερέως ἑκείνου δέτις μετεγειρίζετο τὴν ἐκκλησίαν ὡς ὅργανον τοιούτου φενακισμοῦ; Καὶ ἐν τούτοις ὁ Michaud ἀξιωτεί. ὅτι παρὰ τοῖς τότε διυτικοῖς ἔθνεσι, τὸ δόγμα τοῦ Εὐαγγελίου παρῆγεν ἀνδρας ἵερος ἄμυνα καὶ ἡρωῖκος ! ! (chez les peuples d'occident, la doctrine de l' Evangile formait à la fois des saints et des héros), ἐνῷ ἐξεναντίας ἐν τῷ Βυζαντινῷ κράτει, « ὁ δόλος καὶ ἡ ἀπιστία ἐκοσμοῦντο διὰ τοῦ ὄντος τῆς πολιτικῆς καὶ τξιοῦντο τῶν ὄποιων καὶ ἡ ἀνδρεία ἐπαίνων, οἱ δὲ Ἑλληνες ἔθεωρον ἐπίτης ἐνδοξον τό τε ἀπατήσαται καὶ τὸ νικῆσαι τοὺς ἀντιπάλους. » (la ruse et la politique étaient décorées du nom de politique et recevaient les mêmes éloges que la valeur; les Grecs trouvaient aussi glorieux de tromper leurs ennemis que de les vaincre. • (*)

Διετῶν προτροπῶν αὐτῶν τοῦ πάπα καὶ μάλιστα διὰ τῆς ἴδιας αὐτοῦ δραστηριότητος, ὁ Ροβέρτος κατώρθωσε νὰ συγκροτήσῃ, ἐν ἀργῷ τοῦ 1081 ἔτους, στρατὸν 30,000 ἀνδρῶν, τοῦ ὄποιου τὸ κράτιστον ἀπατέλους 1300 Νορμαννοὶ ἵπποις προσέπτει καὶ στόλον 150 μεγάλων πλοίων, ὃν τὰ πλεῖστα παρέσχον οἱ πολεμίως πρὸς τοὺς Βυζαντινοὺς; διατείμενοι δακτυλοῖς διέταξε δὲ νὰ συνέλθῃ ἡ δῆλη δύναμις εἰς Βρετανίαν, διεν μελέτα νὰ διαπεράσῃ εἰς Δυνάριον, καταλιπὼν προηγούμενόν τι βούλευμα τοῦ νὰ διαπλεύσῃ ἀπὸ Γρεβούντος εἰς Ναύπακτον, διὰ τὸ μαρτύρερον τοῦ τελευταίου τούτου δρόμου. 'Αλλὰ χειμῶνος ἔτι δόντος καὶ μὴ δυνάμενος νὰ δρυπήσῃ ἀμέσως, ἐμελέτησε καὶ δι' ἐτέρου μηχανήματος νὰ ἀσφαλίσῃ τὸ ἐπιχείρημα. Γινώσκων τὴν μεταξὺ Βοτανειάτου καὶ τῶν Κομνηνῶν ἀρξαμένην Ἑριν, ἥλπισε νὰ προσοικειώθῃ τὸν Ἀλέξιον, νὰ παροξύνῃ τὴν διχάνοιαν τῆς Βυζαντινῆς αὐλῆς, νὰ ὑποθάλψῃ τὴν διαίρεσιν καὶ οὕτω νὰ καταστήσῃ μᾶλλον εὐάλωτον τὸν πολέμιον. 'Οθεν ἐκλέξας ἔνα τῶν παρ' ἐσυτῷ μεγιστάγων, διομαζόμενον 'Ραούλ, ἐπιλεγόμενον δὲ Λεοφόρον, διότι ἐφέρει λυκῆν ἐπὶ τῶν ὄπλων αὐτοῦ, πέμπει εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐπὶ τῇ προφύσει μὲν τοῦ ν' ἀπατήσῃ παρὰ τοῦ Βοτανειάτου, πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐχθροπραξιῶν, τὴν ικανοποίησιν τῆς γενομένης εἰς τὴν Ἑλένην οὕτως, ἀληθῶς δὲ ἵνα κομίσῃ δώρα πρὸς τὸν Ἀλέξιον καὶ ἐλθῇ πρὸς αὐτὸν εἰς λόγους φιλίας. Τὸ τελευταίον δύως τοῦτο ἀπο-

(*) Histoire des Croisades par M. Michaud, de l'Académie Française. Sixième édition, 1840. Tόμ. I. σελ. 40 καὶ 41. Σημπωτέον ὅτι ὁ Ιστοριογράφος αὗτος τῶν Σταυροφοροῦσιν δίως περιλαμβάπει τὴν εἰς τὴν Ἑλλάδα στρατείαν τοῦ Ροβέρτου.

κέλεσμα δὲν ἐπέτυχε. Διότι οὐ μόνον ὁ Βοτανικός ἐπὶ τὴν Κέρκυραν, μετὰ σύμπαντος τοῦ στόλου καὶ ἀπέπεμψε τὸν πρέσβυτον ἀπράκτον, ὁ δὲ Ἀλέξιος οὐδὲν ἔνεθάρην τὸ μελετώμενον ἐπιγείρηται, ἀλλ' ἔξεναντικαὶ ὁ Ῥαοὺλ, μαθὼν τὴν δὲν ἀλήθειαν ἐν Κωνσταντινούπολει καὶ πολὺ χρηστότερος ὡν τοῦ κυρίου του, διετράνωσεν αὐτῷ, μετὰ τὴν ἐπάνοδον, ὅτι ὁ μοναχὸς αὐτὸς, τὸν ὄποιον τυμᾶ ὡς αὐτοκράτορα, εἶνα. ὑποκριτὴς καὶ γότες ἀγήρ, δῆλος δὲ πλάσμα τὸ κατ' αὐτὸν, διότι αὐτὸς, ὁ Ῥαοὺλ, εἶδεν αὐταῖς ὅφεσι τὸν ἀληθῆ αὐτοκράτορα Μιχαὴλ εἰς τὴν βασιλεύουσαν, φαῖτὸν ἐνδεμμένου τριβωνιον καὶ ἐν μαντηρίᾳ διάγοντα. Προσέθετο δὲ, ὅτι, ἐπανεργόμενος, καθ' ὅδὸν ἤκουσε τὴν γενομένην ἐν Κωνσταντινούπολει μεταξολὴν τῶν πραγμάτων, τὴν ἐξωστὸν τοῦ Βοτανειάτου ἀπὸ τῶν βασιλείων καὶ τὴν τοῦ Ἀλέξιου ἀναγόρευσιν ὅτι ὁ Ἀλέξιος προστάγειν αὐθίς εἰς τὴν αὐλὴν καὶ Κωνσταντίνον, τὸν μὲν τοῦ Μιχαὴλ Ζ., καὶ Ἐλένην, τὴν τοῦ Ροβέρτου θυγατέρα, καὶ ὅτι οὐδεὶς ὑπῆρχεν ἥδη δίκαιος λόγος πολέμου πρὸς τὸν Ἀλέξιον ἔνεκα τῶν ὑπὸ τοῦ Βοτανειάτου γενομένων ἀδικημάτων. Ἀλλ' ὁ Ῥοβέρτος, δοτὶς καλλιστα ἐγίνωσκε καὶ τίς ἥτο ὁ μοναχὸς ὁ παρ' αὐτῷ τὸν αὐτοκράτορα Μιχαὴλ ὑποκρινόμενος, καὶ τίς ὁ κύριος ακοπὸς τοῦ ἐπιγείρητος, οὐδὲ περιέμενε διδασκαλίας καὶ νουθεσίας παρὰ Ῥαοὺλ, παραργίσθη τοσοῦτον ὡςτε ἀπεδιωξεν ἀμέσως τὸν ἄνδρα, ἀπειλήσας ἐτί δεινότερο, τόσῳ μάλλον ὅτῳ ὁ ἀδελφὸς τοῦ Ῥαούλ Ῥογέρος εἶχεν ἥδη αὐτομολήσει πρὸς τοὺς Βυζαντινοὺς, διότι, ὡς θέλομεν μετ' ὅλεγον ἐξηγήσει πλατύτερον, οἱ Νορμαννοὶ δὲν ὀμονόουσιν ἐν τῇ κάτω Ιταλίᾳ καὶ ὑπὸ πολλῶν κατετρύχοντο ἐμφυλίων πειθῶν καὶ διενέξεων τὸ δὲ κωμικώτερον ἥτο ἡ ὄργὴ τοῦ ψευδοβασιλέως Μιχαὴλ, δοτὶς « μεγάλα κεκραγώς, καὶ τὸν μηρὸν τῇ δεξιᾷ πλήκτων », ἐν καὶ μόνον, μεθ' ὅρκων φοβερῶν, παρεκάλει τὸν Ῥοβέρτον, τοῦτο, δοτὶ ἀν αναλάβῃ τὴν βασιλείαν καὶ ἀποκαταστῇ εἰς τὸν θρόνον, νὰ παραδοθῇ εἰς αὐτὸν ὁ Ῥαοὺλ, ἵνα ὑποβάλῃ τὸν μισθὸν ἀμέσως εἰς οἴκτιστον θάνατον. Κατ' εὐτυχίαν αὐτοῦ, ὁ χρηστὸς Ῥαοὺλ κατέφυγεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, τὴν ὄποιαν οὔτε ὁ Ῥοβέρτος, οὔτε ὁ ψευδομιχαὴλ ἐμελλον ποτὲ νὰ ἴδωσιν. Ἀλλὰ πότον δίκαιον εἶχεν τὸ « Άννα Κομνηνή, ἐμπαῖζουσα τὴν πρωτοφρανῆ ταυτὴν ἀγυρτίαν! »

Μετὰ τὴν ταινίαν τῆς πρεσβείας τοῦ Ῥαούλ, ἐπελθόντος ἥδη τοῦ ἕαρος, ὁ Ῥοβέρτος, δοτὶς εἶχε συμπληρώσει τὰς παραπομάς, διατάξει τῷ κατὰ τὴν διοίκησιν τῆς χώρας ἐπὶ τῆς ἀπουσίας αὐτοῦ καὶ προσέλθεις αὐτὸς εἰς Βρεττόνιον, ἀπερόστατος νὰ μὴν ἀναβάλῃ πλειότερον τὴν ἐνχρέιν τοῦ ἐπιγείρητος· δοὺς δὲ πρὸ πάντων πεντεκαΐδεκα τῶν πλοίων εἰς τὸν μὲν Βογδούνιον, τὸν ἐπειτα διαβόητον ἐν τῇ πρώτῃ σταυροφορίᾳ γενόμενον, παρήγειλεν αὐτῷ νὰ κυριεύσῃ τὴν Κέρκυραν· ἀλλ' ὁ Βογδούνιος ἐπελθὼν εὗρε τὴν νῆσον αὐτὴν τοσοῦτον ὄχυραν, ὡςτε δὲν ἐνόμισεν δοτὶ εἰμπορεῖ γά τὸν γειρήσῃ ἀπόβασιν μετὰ τῆς μικρᾶς ἐκείνης δυνάμεως καὶ ἀνέκαμψεν ἀπράκτος πρὸς τὸν πατέρα· ὁ νέσσε νὰ στερηθῇ τῶν νουθεσιῶν τοῦ ἀγαθοῦ ἐκείνου δὲ, κατὰ μῆνα Ιουνίου τοῦ 1081, ἐπέπλευσεν αὐτὸς συνεργάτου τῆς τύχης αὐτοῦ καὶ ἐπὶ πλείστου χρό-

νόν, αὐτὸς ἡναγκασμένος ὅν νὰ στρατηγῆ ἐν ἀδιαλείπτοις πολέμοις, ἐπέτρεψε μετ' ἀπεριορίστου ἀρχῆς εἰς τὴν μητέρα ἀπισταν τὴν ἐσωτερικὴν διοικήσιν.

Τὸ κράτος μετὰ μακρὰν τρικυμίαν ἔρχεται προσορμισθὲν εἰς λιμένα ἀσφαλῆ ἀλλ' αἱ ἐξωτερικαὶ περιστάσεις ἵσαν φοβεραί. Καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Ἀλέξιος ἀνέλαβε τὴν βασιλείαν οἱ Τούρκοι ἔστρε ποτεδέμενον εἰς Νικαιαν, εἰς δὲ τῶν ἀρειμανωτέρων ἀνδρῶν τῆς δύσεως, καὶ βασιλίους ὁ πάντων πολυτροπώτατος, συγκροτήσας ἐν Βρεντησίῳ δύναμιν τριεμερίων λογάδων μαχητῶν. ἐτοιμάζετο νὰ ἐπιπλεύσῃ εἰς τὰ δυτικὰ παρακάτω. Ὁ στρατός, διὰ μὲν τὴν ὄλιγον τῶν προηγουμένων βασιλέων, ἵτοι εὐάριθμος καὶ τῶν πλείστων παρασκευῶν ἐνθῆς, διὰ δὲ τας πολλὰς ἐμφύλιους διενέζεις, εἰς ἀταξίαν καὶ στάσιν τοποῦτον ἐπιρρέετης, ὥστε ὁ Ἀλέξιος, ἀμαρτιστινούπόλεως ἀπεκτά συζεύς τὰ αὐτόθι συρρέουσαντα πάγκατα καὶ νὰ συγκροτήῃ αὐτὰ εἰς ὑπαθητὸν στρατόπεδον πλησίον τῆς Ἀδριανούπολεως, ἵνα, μακόχυ τῶν πόλεων, καθυπονεῖται αὐτὰ εἰς νέαν πεθαρχίκην καὶ γύμνασιν. Συγγρένως δὲ ἐφεόδης περὶ τῆς συμπλεγόσεως τοῦ στρατοῦ, περὶ τῆς ἐξασφαλίσεως τῶν κατὰ τὴν Ἑλλάδα φρουρίων, περὶ τῆς περιστολῆς τῶν ἐν Ἀσίᾳ Τούρκων καὶ περὶ εὑρέσεως συμμάχων κατὰ τοῦ ἀπὸ δυσμῶν πολεμίου. (*)

Τὰ πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ τελευταῖον τούτου σκοποῦ ἐκ πρώτης ἀρετηρίας ἐνεργηθέντα ἀποδεικνύουσι τὰν ἔκτασιν τῶν ἐξωτερικῶν συέσεων τοῦ Ἀλέξιου καὶ τὰν ἐπιτηδείστητα τῆς πολιτικῆς του. Ἐπιδείξαμεν ἡδηδι οἱ Νορμαννοὶ τῆς κάτω Ἰταλίας δὲν ὕποντον πρὸς ἀλλήλους· πολλοὶ ἦσαν αὐτῶν, δυστηστημένοι ὑπερεκάτων κατὰ τοῦ Ροβέρτου, εἴγον καταφύγοι εἰς τὴν ἁν Κωνσταντινουπόλει αὐλήν. Ἐκτὸς τῶν προμνησυνθέντων ἀδελφῶν Φραγέρου καὶ Ρασούλ, πολλοὶ τῶν

(*) Ὁ Ἀλέξιος τότε, διὰ νὰ σίκουρος ἡ πατριστικῆς ιδεούσας αὐτὸν πολλὰς πλοτινάς, εἰσῆγαγε τρία νέα ἐν τῷ κορμτει ἔξιώματα, τὸ τοῦ Σεβαστοκράτορος, τὸ τοῦ Πανυπερσεβάστου καὶ τὸ τοῦ Πρωτοεπέδατον, ἐνῷ μέροι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης όνοματα ἔχονται, ἢ τοῦ Αὔγουστου ἢ Σεβαστοῦ καὶ ἢ τοῦ Καίσαρος, ἵστω ἐν χρήσει περὶ τῆς Βυζαντινῆς αὐλῆς. Καὶ Αὔγουστοι μὲν ἢ Σεβαστοῦ ἐπεκλαύνοντα εἰς οὐρανούς τοῦ βασιλέως, Καίσαρος δὲ ἐπελέγετο ὁ τὸ δεύτερον ἔξιώματα τοῦ κράτους μετὰ τῶν βασιλίκων ἐπέχων. Πολλοὶ τῶν Ιστορικῶν σκώπτουσι τὸν Ἀλέξιον διὰ τὴν ἀπίλυσιν τῶν νέων αὐτοῦ ἀξιομάτων καὶ θεωροῦσι τὴν πρᾶξιν ταῦτην ὡς ἀλάνθαστον τεκμήριον τῆς ἡθικῆς ἀδικίας εἰς ἣν περιῆλθε τότε τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος. Δὲν πρόκειται νὰ διαλέσωμεν ἐνταῦθα τὴν διάρη τῶν πολλῶν τίτλων ἀπολογίαν ἀλλ' εἶναι Γάστρας ἐπιτετοπυρμένον νὰ ἔρωτήσομεν; διατί ἀρά γε οἱ τίτλοι τῆς Αὐτοκρατορικῆς ἢ Βασιλικῆς ὑψηλότερος, τῆς Γαληνοτάτης ὑψηλότητος, τοῦ Διεπόντος (Μοναρχείου), τοῦ Ἐξοχωτάτου κλπ. συμβιβλιζονται μὲ τὴν ὑπερέκτινην κράτους γενναῖον καὶ χρηστοῦ, οἱ δὲ τίτλοι τοῦ πανυπερσεβάστου, τοῦ αεβαστοκράτορος καὶ τοῦ πρωτοεπέδατος ἀφέντος ταπεινής εἰρωνείας ἀξιαί; Μὲ αὐτῇ τῇ ἐννεακαιδεκάτῃ ἐκπονταστέρῃ, ὁ μάγις Νικολέων, Ιόρδων νέαν αὐλήν, σὲν Μεσόρησην ἀποκον τὰ μεταχειρισθῆτα ἀξιώματα ἔκεινα καὶ ἀλλα πολλά, ὃ δὲ Ἀλέξιος τείνει ἀξιος ἀγχόντες διότι ἐν τῇ δωδεκάτῃ μετεχειρίσθη τινὰ, ἵστως ἀπεκίνων μετριώτερα;

πλησιεστάτων συγγενῶν τοῦ Ροβέρτου ἵσαν συνεννοημένοι μετὰ τῶν Βυζαντινῶν. Ὁ ἀδελφός του Οὐμβέρτος διιτρίβε πρὸ καιροῦ ἐν Βυζαντίῳ, ὃ δὲ οὐδὲ τοῦ Οὐμβέρτου αὐτοῦ, ὁ Οὐμβέρτοπουλος, (**) ἵτο στενός τοῦ Ἀλέξιού φίλος καὶ συντελέσεν ἐκ τῶν πρώτων εἰς τὴν ἀνάρροησιν αὐτοῦ. Ὁ δὲ ἀνεψιός του Ροβέρτοι, ἀπὸ ἀδελφοῦ πρεσβυτέρου, Ἐρμαννος, ἐν αὐτῇ τῇ Ἰταλίᾳ κεκρυμμένος, ἐκφραδόκει ἀφορμὴν ἵνα διεκδικήσῃ τὴν αὐτῷ μᾶλλον ἢ τῷ θειῷ αὐτοῦ προσκουρεσαν ἡγεμονίαν τῶν Νορμαννῶν. Ὁ πραγὺς καὶ πλεονέκτης Ροβέρτος εἶγε κινήσει πολλὰς κατ' αὐτοῦ ἀντιπαθείας καὶ παρὰ τῷ κλήρῳ τῆς κάτω Ἰταλίας, ἰδίως δὲ ὁ φριγιπίσκοπος Καπύης Ἐρβαίος (Hervé) ἐφάνη προθυμότατος νὰ συμπράξῃ μετὰ τοῦ Ἀλέξιου καὶ προέτρεψε τὸν ἡγεμόνα τῆς χώρας ἐκείνης Ιορδάνην εἰς τὴν μετὰ τῶν Ελλήνων συμμαχίαν. Διὰ τῆς ἐπιτηδείας ὅλων τούτων τῶν πολεμίους ὑποκινήσεως παρασκευάσθη κατὰ νότον τοῦ Ροβέρτου, ἐν αὐτῇ τῇ Ἰταλίᾳ, στάσις, ἥτις ἡνάγκασε βραδύτερον τὸν Νορμαννὸν ἡγεμόνα νὰ ἀνακάμψῃ ἀπὸ τὴν Ελλάδα. Ὁ δὲ Ἀλέξιος δὲν περιωρίσθη εἰς ταῦτα, ἀλλὰ συνεννοήθη καὶ μετὰ τοῦ βασιλέως τῆς Γερμανίας Ηέρβικου τοῦ δ'. Ὁ βασιλεὺς αὗτος ἀπήττει τὴν ἐπὶ τῆς ὅλης Ἰταλίας κυριαρχίαν, καὶ ἐπ' αὐτῆς τῆς ὑπὸ τοῦ Ροβέρτου καταληφθείσης, πρὸς δὲ διέκειτο καὶ δι' επερόν τινα λόγον πολέμιος πρὸς τὸν Νορμαννὸν ἡγεμόνα· διότι ὁ Γρηγόριος Ζ., θέλων τότε νὰ ἀνυψώσῃ τὸ παπικὸν αξίωμα ὑπερανω τοῦ αὐτοκράτορικού, εἶχε συμμαχον τὸν Ροβέρτον. Ἐντεῦθεν ὠφελούμενος ὁ Ἀλέξιος ἀπανειλημένως μὲν ἐγράψε πρὸς τὸν νέον αὐτοκράτορα, καὶ πρεσβύτην, τὸν Χαροσφράκτην, ἐξαπέστειλε (**), προτείνων συμμαχίαν καὶ ἐπιμα-

(*) Τὰς ποσούλιες ἡ παλιος λήγοντα ὄνόματα ἡρηγίσαν νὰ ἀναστένωνται κατὰ πρῶτον, διὸ δὲν ἀπατώμεθα, εἰς ταῦτην τὴν ἐνδεκάτην ἐκπονταστέρηδε. Κατ' ἀρχὰς αἱ κατάλγεις αὐτοὶ ἐνέφεινον ζενικήν καταγωγήν, ως ὄγκοις τοῦ μόνου ἀπὸ τὸν προκείμενον Οὐμβέρτοπουλον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸν Δογγιβαρδόπουλον, δοτικ, ἐπὶ Μηχαήλ Ζ'. μισθοφόρος Δογγιβαρδίνης διὸ παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς, κατέστη ἐπειτα γεμιθρὸς τοῦ ἡγεμόνος τῶν Σερβῶν Μηχαήλ καὶ τὸ τάγμα δὲ τῶν Τούρκο πόλων, τὸ ἀπόιον θέλομεν ἀποντῆσει ἐπὶ τῆς πρωτῆς Σταυροφορίας, ἐν τῇ ὑπεροίη τοῦ Ἀλέξιου, συνέκιντο ἐκ ποιῶν γενναῖτων ἀπὸ Τούρκου καὶ Ελληνίδος. Πρωτίστατα διμοις ἡ κατάληξης ἐκείνη ἀπέβαλε τὸ τοιούτον ζενικὸν χαρακτῆρα, διότι ἐπὶ τοῦ Ἀλέξιου συνεκροτήθη τάγμα στρατιωτικὸν λογισμῶν αἵτινες, οἵτινες, καλούμενοι Αρχοντόπολεις Ἀλεξιάδος σελ. διῆτη τῆς Ηαρίσ. ἐκδίσεως) ἵστων παιδεῖς ἀρχαίων στρατιωτικῶν.

(**) Τὴν διὰ τοῦ Χαροσφράκτου πεμψεῖσκαν ὡπὸ τοῦ Ἀλέξιου πρὸς τὸν Ἐρβίκον Δ. ἐπιστολήν, περισσεύεισκε τὴν μάς, ἀνομίσαμεν καλὸν νὰ καταχειρίσωμεν ἐνταῦθα ὄλοκληρον, καὶ διὰ νὰ δώσωμεν ἐννοιῶν τινὰ τοῦ ἐπιστήμου θρούς, τὸ διόποιον μιτεγειρίζετο τότε ἢ Βυζαντίῳ αὐλῇ γραφουσα πρὸς τὸν Ισχυρότερον μονάρχην τῆς δύσσων, καὶ διότι ἢ Επιπτελή περιέχει τοὺς κυριατέρους τῶν συμφωνηθέντων ἀρων. Εἶχε δὲ σύντας.

Τὰ κατὰ τὴν σὴν μαγαλοδύναμον ἔξουσίαν καὶ λόδις ἔγειν καὶ προκόπτειν ἐπὶ τὸ βέλτιον, εὐχῆς ἐργον ἔστι τῇ βασιλείᾳ μου, παγενυγείστατε καὶ τῷ τρόπῳ χριστιανικώτατε ἀδελφε. !Καὶ πῶς γάρ οὐκ

χίαν, προτρέπων αύτὸν νὰ ἐπιπέσῃ μεθ' ὅλης τῆς δυνάμεως εἰς τὴν Απουλίαν καὶ τὴν Καλαβρίαν, πέμπων γράμματα ἐπὶ τούτῳ καὶ δῶρα, ὑποσχόμενος ἐτὶ πλειότερον, καὶ, ἵνα καταστήσῃ τὸν σύνδεσμον στενώτερον, προερέψων τὸν ἀνεψιόν αὐτοῦ, μίαν τοῦ Ἰσακίου, ὡς σύζυγον μᾶς τῶν τοῦ Ἐξῆκου θυγατέρων. Ὁ Ἑρρίκος ἀπεδέχθη τὰ πάντα· καὶ εἰς μὲν τὴν Ἀπουλίαν μικρὰν ἐπεγείνοσιν ἐπιδρομὴν· ἀλλ' οἱ ἀδιάλειπτοι κατὰ τοῦ Γρηγορίου πόλεις αὐτοῦ παρήγαγον οὐδὲν ἥπτον ἐπωφελῆ ὑπὲρ τοῦ Ἀλέξου ἀντιπειστησαμόν, διότι ὁ Ροβέρτος ἡναγκάσθη τελευταῖον νὰ δράμῃ εἰς βοήθειαν τοῦ συμμάχου ἀργιερέως, ἀν δυς πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ ἀργιερέως αὐτοῦ, περὶ οὗ ἀληθῶς εἰπεῖν δίλιγον ἔχειτο,

ἔξεσται τῇ τοῦ κράτους ἡμῶν θεοτεῖοῖς ἐπεύγεσθαι σοι τὰ κράτη τε καὶ λυσιτελέστερα, τὴν ἐν σοὶ κατακθούσῃ θεοτεῖοιν; Ἡ γάρ πρὸς τὴν ἡμετέραν βασιλείαν ἀδελφικὴ σου αὕτη φόπον καὶ διάθεσις, καὶ ὁ κατὰ τοῦ κακούμαχάνου ἀνύρδος συμφωνήσεις ἀναδεγθῆναι σοι κάμπτος. ἵνα τὸν παλαιμνεῖον καὶ ἀλιτήριον καὶ τοῦ Θεοῦ πολέμιον καὶ τῶν Χριστιανῶν, ἀξιῶς μετέθης τὰς κακοφροσύνης αὐτοῦ, πολλὴν απὸ τὴν ἀγαθοθέλειαν τῆς ψυχῆς διαδείκνυσσε, καὶ τὸ ἔργον τούτο φανερὰν τὴν πληροφορίαν παρίστησε τοῦ κατὰ Θεὸν σοῦ φρονήματος. Τὰ δὲ κατὰ τὴν ἡμέραν βασιλείαν τὰ μὲν ἔχει καλῶς, ἐν ἐλαγίσταις δὲ ἀστατεῖ καὶ ταράττεται τὰ κατὰ τὸν Ρομπέρτον κυριανόμενα· αλλ' εἴτι δεῖ πιπτάσθεν τῷ Θεῷ καὶ τοῖς ἐκείνου δικαίοις κρίμασι, ταχεῖα ἡ καταστροφὴ τοῦ ἀδικωτάτου ἀνθρώπου παρέστηται· οὐδὲ γάρ ἀνέξται πάντως Θεὸς ράσσον ἀμαρτωλῶν· κατὰ τῆς ἀλητερούμιας αὐτοῦ ἐπὶ τοσοῦτον ἀφίσθαι. Τὰ μὲν τοι παρὰ τοῦ κράτους ἡμῶν συμφωνήστατα ἀποσταλήναι· τῇ μηγαλούναμῷ σου ἔξουσίᾳ, αἱ ἔκκτον τεσσαράκοντα τέσσαρες χιλιάδες τῶν νομισμάτων (ἐννοεῖται γρισῶν) καὶ τὰ ἔκατὸν βλαχττία (πορφυρᾶ ἱράτια), ἀποστάλησσαν νῦν διὰ τοῦ πρωτοπρόεδρου Κωνσταντίνου καὶ κατεπάνω τῶν ἀξιωμάτων, κατὰ τὴν ἀρέσκειαν τοῦ πιστοτάτου σου καὶ εὑρεστάτου κόρητος τοῦ Βουλγάρου, καὶ τὸ ῥήθεν ποσὸν τῶν ἀποσταλίντων ἀπεπληρώθη διὰ τε εἰργασμένου ἀγυρίου καὶ Ρωμανάτου παλαιᾶς παιδιτητος. Καὶ τελειουμένου τοῦ δροκού παρὰ τῆς εὐγενείας σου, σταλήσονται σοι καὶ αἱ ὑπόλοιποι διαικόσιαι δεκατές χιλιάδες τῶν νομισμάτων, καὶ ἡ ἥργα τῶν δοθέντων εἰκοσιν ἀξιωμάτων διὰ τοῦ πιστοτάτου τῇ σοι ἔξουσίᾳ Βαγελάρδου (Ἀνδελγάρδου, ἀνεψιοῦ τοῦ Ροβέρτου Γυστάφδου, συναποστατήσαντος ἐν Ἰταλίᾳ κατὰ τοῦ Θείου τοῦ μετὰ τοῦ μνημονευθέντος ἐν τῷ καιμένῳ Ἐρκίννου), ὅποντάκις εἰς λογγιθαρδίαν κατέλθης. Ὅπως μέν τοι ὀφείλει τελεσθῆναι ὁ δρόκος προδηλώθη πάντως τῇ εὐγενείᾳ σου, ἀπαγγελεῖ δ' ἐτὶ σαρέστερον καὶ ὁ πρωτυπρόεδρος Κωνσταντίνος καὶ κατεπάνω, ὡς καὶ παρὰ τοῦ κράτους ἡμῶν ἐνταλθεῖς ἐκαστον τῶν κραταρίων, ἀπερ μέλλουστι ζητηθῆναι, καὶ παρὰ τοῦ γενησομένου παρὰ σοῦ δροκου βεβαιωθῆναι. Ὅπηνίκι

φενακίζων καὶ αὐτὸν οἰκτρῶς ὀσάκτις ἥδύνατο, τούλαχιστον περὶ τὸ ἰδιον συμφέρον. Ἐπὶ πᾶσιν δὲ Ἀλέξιος δραστικωτάτην ἐπικουρίαν ἔλαβε παρὰ τὸν Ευστών. Ἡ Βυζαντινὴ μεναρχία, θαλασσοκρατήσασα κατὰ τὴν ἐννάτην, τὴν δεκάτην καὶ ἐν ἀρχῇ τῆς ἐνδεκάτης ἐπικτονταστηρίδος, ἀπέβαλε τὸ πλείστον τῆς ναυτικῆς δύναμις, ὡς καὶ τῆς πεζικῆς, ἐπὶ τῶν δυοτετραγένεν ἐμφυλίων διενέξεων αἵτινες προηγγέλησαν τῆς τῶν Κορινθῶν ἀναβήσεως. Ἀλλὰ τὸ μὲν ἡπειρωτικὸν στρατόν λαός μάχιμος καὶ ὑγειμόνες ἐπιτίθιοι εὐγενεῖς ἀναπληροῦσσι, τὸ δὲ ναυτικὸν δὲν αὐτοσυγχείσεται, ὥς τε ὁ Ἀλέξιος, ἔχων ἐξ ἀρχῆς τῆς βασιλείας τοῦ νὰ ἀγωνισθῇ πρὸς πολέμιον ἀπὸ θαλάσσης ἐπιεργόμενον καὶ προσλαΐσσονται συμμάχους τοὺς

τὸν περὶ τῆς εὐγενείας σου ἀποσταλέντων πρέσβεων ἐγίνετο, διεγυνημανεύθησάν τινα τῶν ἀναγκαιοτέρων κεφάλαια· διτὶ δὲ περὶ τούτων μὴ ἔχειν πρόσταξιν εἶπον εἰ τῆς εὐγενείας σου ἀνθρωποι. Κατὰ τούτο καὶ ἡ βασιλεία μου τὸν δρόκον αὐτοῖς ἀνήρτησε· τοινυν καὶ τελεσθῆτο ὁ δρόκος παρὰ τῆς εὐγενείας σου, ὡς ὁ πιστός σου Ἀλέξιος ἐνεργότως τῇ βασιλείᾳ μου ἐνεβαίνετας· καὶ ὡς τὸ ἡμέτερον κράτος κατὰ προειπέντον ἀναγκαιοτέραν αὐτοῦ ζητεῖ. Ἡ δὲ βραδύτης τοῦ πιστοτάτου καὶ εὑρεστάτου σου κάμητος τοῦ Βουλγάρου γέγονε διὰ τὸ τὴν βασιλείαν μου βούλεσθαι τὸν οἰλτατὸν μου ἀνεψιόν, τὸν οὐδὲν τοῦ πανευτυγεστάτου Σεβαστοκράτορος· καὶ περιποθήτου αὐταδέκτου τῆς βασιλείας μου, θεαθῆναι παρ' αὐτοῦ, ὡς ἀνελθὼν ἀπαγγείλῃ σοι τὴν ἐν ἡλικίᾳ ἀπαλῷ καταστήματι βεβηκυῖαν σύνεσιν τοῦ παιδός, τὰ γάρ εὖτε καὶ σωματικὰ διείτερα τίθεται λόγου ἡ βασιλεία μου, εἰ καὶ ἐν τούτοις πολὺ ἔχει τὸ περιουσιον. Ἡς γάρ τῇ μεγαλοπόλει ἐνδημήσας ἐθεάσατο τὸ παιδίον, καὶ δοκεῖ εἰκός θαύμασεν, ἀπαγγελεῖσσοι ὁ πρέσβης σου. Καὶ ἐπει οὐπω παιδίον ὁ δεός τῇ βασιλείᾳ μου ἐγαίσατο, τόπον δέ μοι γνησίου παιδός ὁ φίλτατος οὗτος ἐπέγειται ἀνελφιδός, Θεοῦ εὐδοκοῦντος, εὐδέν ἔστε τὸ καλέν, ἐνωθῆναι ἡμᾶς δι' αἰματος· ευγενεῖον, καὶ φίλω μὲν ἀλλήλων φρονεῖν ὡς γριστιανοῖς, οἰκειούσαθαι δὲ καὶ τὰ ἀλλήλων ὡς εὐγενεῖς, ἵνα ἐντεῦθεν ἐκκοτος δι' ἀλλήλων δυναμούμενοι, φιλέροι τοῖς ἐναντίοις θύμεν μετά Θεοῦ. Τῇ μέν τοι εὐγενείᾳ σου νῦν ἀποσταλησαν, δεξιωμάτων ἐνεκεν, ἐγκόλπιον γρυποῦ μετὰ μαργαριταρίων, θήκη διάγρυπτος ἔχουσα τηγκατα τὸν διαθέντος γυναικίζεται, Καυκάσου Σαρδανίγιον, καὶ ἐμπάτης κρύας, ἀστροπλέκυν δεδεμένον μετὰ χρυσαφίου, καὶ ψυστάλσαι. — Μακρήναι ὁ Θεός τὴν ζωήν σου, πλατύναι τὰ τῆς ἔξουσίας σου δριτα, καὶ θεῖν σοι πάντας τοὺς ἀντιπίπτοντας εἰς ὄνειδισμὸν καὶ εἰς καταπάτημα. Εἰρήνη τὴν τῆς ἔξουσίᾳ σου καὶ γαλήνη. Ἡλιος ἐπιλέμψοι τὴν ὑπηκόω σου καὶ γένοιντό σοι ἀπαντες εἰς ὄνειδισμὸν οἱ ἔχθροι, τῆς ἀνωθεὶς κραταιᾶς ἴσχυος κατὰ πάντων σοι γαριζομένης τὸ ἀμάχον, τοσοῦτον τὸ ἀληθιγόν αὐτοῦ δρομα ἀγαπῶντι, καὶ κατὰ τῶν γάρ ἡ συμφωνία ἀναμεταξὺ τῆς βασιλείας μου, καὶ ἔχθρῶν ἔκεινου τὴν γείρα ὀπλιζοντι.

ναυσιβίους Δαλματούς, ἡναγκάσθη νὰ ζητήσῃ τὸν συνδρομὴν τοῦ Εὐνετικοῦ στόλου. Ἡ ἔνετικὴ πολιτεία ἔθεωρεῖτο τότε ἐπὶ ἀναγνωρίζουσα τὴν ὑπερτάτην κυριαρχίαν τῆς Βυζαντινῆς μοναρχίας, καὶ οἱ δόγοι αὐτῆς ἦδοσκες, προσερχόμενοι συνήθως εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, προσέλαυνον αὐτῷ ἐν τῶν ἀνωτέρων τῆς αὐλῆς αἵγιαινταν. Ἀλλὰ ὁ χαλαρὸς αὐτὸς δεσμὸς δὲν ἤκει ἵνα κρττατήσῃ προσίμους τῶν Ἑλλήνων ἐπικευρους, κατὰ τὴν κρίσιμον ταύτην στιγμὴν, τοὺς περὶ τῶν ἴδιων συμφερόντων πρὸ τῶντων κηδομένους ἐκείνους ἐμπόρους, καὶ ὁ Ἀλέξιος ἐπέτρεψεν αὐτοῖς τότε προνόμια τὰ ὅποια βραδύτερον παρήγαγον ὁ λεθρίας περιπλοκάς.

Ἄλλ' αἱ ἔξωτερικαὶ βοήθειαι δὲν δύνανται νὰ ὀποιθῇσιν ἀληθίδις χρήσιμοι εἰμὶ ὄσάκις ἐρείδονται ἐπὶ ἐσωτερικῶν παρασκευῶν ἀξιολόγων· ὁ Ἀλέξιος ἐγίνωσκε τοῦτο κάλλιστα, καὶ ἐνῷ συνέλεγε συμμάχους εἰς Ἐνετίχην, εἰς τὴν Γερμανίαν καὶ εἰς τὴν κατωΐταλίαν, διέταττεν ἐν ταυτῷ τοὺς τοποτηρητὰς τῆς κατὰ Πόντον Ἡρακλείας, καὶ Παρθαγονίας, καὶ Καππαδοκίας, καὶ Χώρατος, καταλιπόντες εἰς τὰς διοικήσις αὐτῶν τὰς ἀπαραιτήσους φρουρὰς, νὰ δράμωσι μὲν δὲν τῶν διαθεσίμων δυνάμεων εἰς Κωνσταντινούπολιν, παρήγγειλε νέαν μεγάλην στρατολογίαν κατὰ τε τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Εύρωπην, προέτρεψεν ἀπαντὰς τοὺς φρουράρχους τῶν δυτικῶν παραλίων καὶ νήσων γ' ἀνθεξῶσιν ὅσον ἔνεστι μέχρι τῆς ἀρίξεως αὐτοῦ· ἰδίως δὲ, ἔχων εὔλογον ἐφερμογήν δυσπιστίας πρὸς τὸν γενικὸν διοικητὴν Ἰλλυρίας, Γεώργιον Μανούκιατον, τὸν ἐδρεύοντα εἰς Αντέρχιον, τὸ ἐπισημότερον φρούριον τῆς δύτεως, ἔξαπέστειλεν ἀντ' αὐτοῦ τὸν γενναίον Γεώργιον Παλαιολόγον· παρεσκεύασε δὲ καὶ νκυτικὴν δύναμιν ἐκ τῶν ἔνοντων, πέμψας αὐτὴν ὑπὸ τὸν ναύαρχον Μαύρικα εἰς τὸν Ἀδριατικὸν κόλπον ἵνα ἐνθῆται τοῦ Εὐνετικοῦ στόλου· καὶ ἐπὶ πᾶσιν αὐτὸς ἀνέλαβε νὰ ἔχασφαλισθῇ ἀπὸ τῶν Ταύρων, οἵτινες εἶχον προειλέται μέχρι Πρεποντίδος. Εἰπομένη δημοσίᾳ ὅτι δὲν ἦσαν κύριοι ἀπόστοις τῆς μικρᾶς Ἀσίας· οἱ Βυζαντῖνοι κατείχον ἐτὶ πολλὰς πόλεις καὶ γύρωρις ἐν τῇ εὐρείᾳ ἐκείνῃ γερασονήσι, ἀλλὰ τὰ κτήματα αὐτῶν διεσπόντο καὶ διεποιεῖλαντο, δίκην ψηριμωτῶν ἐδάρους, ὑπὸ τῶν Τουρκικῶν χωρῶν καὶ πόλεων, τὰ δὲ στρατεύματα τοῦ ἐν Νικαίᾳ ἐδρεύοντος Σολιμάν, ἐλεηλάτουν τὰς πέρις γύρωρις καὶ ἐφορολόγουν πᾶσαν τὴν Βιθυνίαν μέγοι τοῦ Βοσπόρου. "Αν δὲ Ἀλέξιος ἡδύνατο νὰ μεταχειρισθῇ κατὰ τῶν πολεμίων τούτων δὲλας τὰς δυνάμεις δισας ἥθυοις κατὰ τοῦ Ροδέρτου, βεβαίως ἥθελεν ἀποτελέσται τὸ μέγα βεύλευμα τοῦ Θεομανοῦ Διογένους, ἀποδιεπομπῶν ἀπὸ τῆς Ἑλληνικῆς γύρωρις τὸ Ἑλληνικὸν ἐκείνο μίσομα, καὶ καταφέρειν πληγὴν καιρίαν εἰς τὸν Μωμεθανομόν·" Άλλο· δὲν προέκειτο περὶ τούτους δὲ τὸν Ἑλληνικὸν γριατικούς, προσδιαλλόρενος ὑπὸ τοῦ δυτικοῦ, ἵτο ἡναγκασμένος νὰ ἀγωνισθῇ πρὸ πάντων πρὸς τοῦτο τὸ μέρος, ὥστε δὲ βασιλεὺς μόνον σκοπὸν προέθετο τὸ νὰ μικρύνῃ δισον ἐνδέχεται ἀπὸ τῆς Κωνσταντινούπολεως τοὺς Τουρκους, ἀναγκάστες δὲ αὐτοὺς εἰς ἀνακωχήν τινα, νὰ λάβῃ κακιόν ν' ἀντε-

ποξέλθῃ κατὰ τοῦ μεγαλητέρου κινδύνου. "Οὐεν, διὰ μικρῶν συμπλοκῶν καταστρέψας τὰ κατὰ τὴν παραλίαν ἐσπαρμένα Τουρκικὰ ἀποσπάσματα, ἐξέβαλε τοὺς πολεμίους ἀπὸ τῆς Βιθυνίας, ἡνάγκασεν αὐτοὺς γὰ ἐγκωρήσωσι πέραν τῆς Νικομηδείας, εἰ ἔξεβιάσατο εἰς εἰρηνικὰς ἀπονεῦσας σπονδάς, καὶ ὅρον αὐτοῖς τὸν καλούμενον δρόκοντα ποταμὸν δεδωκώς, μὴ ὑπερβαίνειν δὲλας αὐτοῦ, μητέποτε πρὸς τὰ δρια Βιθυνῶν ἔξορμὴν ἐπεισεν. » (*)

Πρὸν ἔτι ἔξομαλυνθεσιν οἱ πρὸς τοῦτο τὸ μέρος περισπασμοί, προχισεν ὁ Ροδέρτος τὴν πολιορκίαν τοῦ Δυρράγιου, ἀν καὶ πολλὰ πεθών ἐν τῷ μεταξὺ ἀτυχήματα. Εἴδομεν δὲτι, ἐκπλεύσας ἀπὸ Βρεντησίου περὶ τὰ τέλη τοῦ Ἰουνίου μηνὸς, αὐτὸς μὲν ἐπεγένορησε τὴν ἀλωσιν τῆς Κερκύρας, τὸν δὲ υἱὸν Βοημούνδον ἐπεμψεν ἵνα προκαταλάβῃ ἐπὶ τῆς στερεᾶς γωρίας ἐπιτήδειας εἰς ἀπόβασιν. "Η κατάστασις τῶν φρουρῶν εἶχε παραμεληθῆ οὐδὲν ἡττον ἢ ὁ στρατὸς ἐπὶ τῶν προηγουμένων βατιλέων, τὸ δὲ βραχὺ διάστημα τοῦ γρόνου, τὸ μεσολαβῆσαν μεταξὺ τῆς ἀρίξεως τοῦ Παλαιολόγου εἰς τὴν παραλίαν ἐκείνην καὶ τῆς ἐπιπλεύσεως τῶν πολεμίων, δὲν ἐπέτρεψεν δὲλων τῶν φρουρῶν τὴν ἀπογρῦπταν ἐπισκευήν. "Ο Παλαιολόγος μόλις προέρθασε νὰ βελτιώσῃ ὅπωςαν τὰ ὄχυρα ματακατα τοῦ Δυρράγιου, τοῦ δὲ πρὸς μετημορίαν τῆς μεγάλης ἐκείνης πολεως κειμένου Λαζαρῶν ἡδυνήθη εὐχερῶν νὰ καταπτῇ κύριος ὁ Βοημούνδος· μετὰ δὲ τὴν χείρωσιν τῆς Κερκύρας, ἐπελθόντος εἰς Λαζαρῶν καὶ τοῦ Ροδέρτου, μίχ μὲν τοῦ στρατοῦ μοῖρα ἀπενίδισθη ἐνταῦθα καὶ ἐπετράπη εἰς τὸν Βοημούνδον ἵνα ὁδηγήσῃ αὐτὴν διὰ Ἑγρῆς ἐπὶ τὸ Δυρράγιον, ὁ δὲ Ροδέρτος μετὰ τῆς λοιπῆς καὶ τοῦ στόλου ἀπῆλθε διὰ θαλάσσης εἰς τὴν αὐτὴν πόλιν. "Άλλ' ἀμα διελθόντας τὴν Κέρκυραν καὶ πρὸς τὸ Δυρράγιον ἀποκλίνας, καταλαυνόντες ὁ στόλος, περὶ τὸ ἀκρωτήριον τὸ καλούμενον Γλωσσα, ὑπὸ τρικυμίας φοβερᾶς, καὶ διασκορπισθεὶς ἐπαθετὰ πάνδεινα· αὐτὸς δὲ ἀτρόμητος Ροδέρτος ὑπέστη τὸν ἁγγατὸν κιδύνον, ἐσώθη διὰ μετὰ τῶν πλείστων πλοίων, καὶ, περιμείνας εἰς Γλαζενίτζαν ἐπτὰ ἡμέρας, ἵνα συνέλθωσιν οἱ θαλασσομαχῆσαντες, ἀναπαυθῶσι τὰ στρατεύματα, ἐπέλθη δὲ ἀπὸ Ἑγρῆς καὶ ὁ Βοημούνδος, ἔξαρμτσεν αὖτις ἐπὶ τὸ Δυρράγιον, καὶ περὶ τὰ μέσα τοῦ Ιουλίου ἐστρατοπέδευσαν πάντες ἐνώπιον τῆς πόλεως ἐκείνης, τῆς πάλαι πολυθρυλλήτου Επιδάμνου. Μόλις δημοσίευσαν τὰς πρώτας τῆς πολιορκίας παρασκευάς, μανθάνουσιν δὲτι ἐπέργυται ὁ Εὐνετικὸς στόλος· "Ο Ροδέρτος ἐκπέμπει κατ' αὐτοῦ τὸν υἱὸν Βοημούνδον, διετις ἡγωνίσθη μετὰ ἔξαρτετου τόλμης καὶ καρτερίας, ἄλλ' ἡττήθη κατὰ κράτος ὑπὸ τῆς ὑπερεγούστης τέγνης καὶ ἐμπειρίας τῶν ἀντεπάλων. Οἱ νικηταὶ, εἰσελθόντες εἰς τὸν λιμένα τοῦ Δυρράγιου, ἐτροφοδότησαν τὸ φρούριον μετ' ὀλίγον δὲ, προελθόντος καὶ τοῦ ὑπὸ

(*) Ο Δράκων εἶναι ποτάμιον σύμμερον ὀνομαζόμενον Κιρκητσίδ (Kirketsjösid) καὶ ἔκβαλλεται τὸν τὸν Ἀστακηνό εἰλαπον. Δέν ηγείρομεν ποὺ ἔρεν ὁ Σχλόστερος διὰ δὲ τὸν Ἀλέξιο, διὰ τὸ ἀπελλαγῆ ἀπὸ τῶν Τουρκους, ἐπέτρεψεν αὐτοῖς πολλάς καὶ ἄλλας γύρωρις, τόμ. Z', Μέσ. Γεν. Ιστορ. σελ. 766.

πόν Μεζύρικα στόλου και ἐνωθέντος μετά τῶν Ἐνετῶν, ὄλοσχερῶς ἔθελασσοκράτησαν οἱ Βυζαντῖνοι. Ήλθε τὸ πρότερον ὑπὸ τῶν Νορμανῶν καταληφθεῖσα παραλία ἀπόστη λίθης παντούς παρέχουσα χρήματα καὶ προφάς· ἡ μετὰ τῆς Ἰταλίας σχέσις διεκόπη οἱ πολέμιοι περιήλθον ἐντεῦθεν εἰς δεινοτάτην ἀμηχανίαν· πρὸς τούτοις ἡ ἐνδιάμεση τῶν ἀναγκαίων παρήγαγε πᾶρ' αὐτοὺς λοιπὸν μέγαν· ὁ ἀπὸ τῆς τρικυμίας καὶ τῆς ναυτικῆς ἥττης ἐλαστερίδες στρατὸς ἡκρωτηριάσθη ἐτοι μᾶλλον· ἀνηγγέλλετο δὲ ἡ προεγγῆς ἀφίξις αὐτοῦ τοῦ Ἀλεξίου μετὰ δυνάμεως ἰσχυρᾶς. Καὶ ὅμως, μὴ ὁ κανθάρων νὰ θευματωμένη τὴν ἀρετὴν ἀνδρὸς πολεμού, οὐδεμίᾳ τῶν φοβερῶν ἐκείνων συμφορῶν ἰσχυσε νὰ διασπείσῃ τὸ ἀπρότον τοῦ Ῥοβέρτου φρόνημα, οὐδὲ νὰ πείσῃ αὐτὸν εἰς ἐγκατάλειψιν τοῦ ἐπιχειρήματος, διότι ἡτο ὁ ἀνὴρ ἐκ τῶν δικιμονίων ἐκείνων φύσιον, αἵτινας, καταγελῶται τῶν ἀπειλῶν τῆς τοῦ χτι, ἀναγκάζουσιν αὐτὴν ἐπὶ τέλους νὰ συνταγῇ καὶ ἀκούσῃ μετ' αὐτῶν (*).

Ἄλλ' ἀν τοιοῦτος ἦτο ὁ Ῥοβέρτος, εἶγε κατέναντι αὐτοῦ ἀνδρὸς ἐπὶ μὲν τῇ ἀνδρείᾳ καὶ τῇ πολεμικῇ ἀστήσει κατ' οὐδὲν ἐλαττούμενον, ἐπικοσμοῦντα δὲ τὰς ἀρετὰς ταύτας διὰ χρηστότητος ἀπαραμίλλου, καὶ βαθεῖσαν ἔχοντα τὴν συγείδησιν τοῦ καθίκοντος αὐτοῦ, ὡς Ἑλληνος χριστιανοῦ, πρὸς τὸν ἐθνικότητα εἰς ἣν ἀνήκειν, ὡς ὑπηκόου δὲ, πρὸς τὸν βασιλέα τὸν ἀναθέντα αὐτῷ τὰς κλεῖς τῆς μαγάλης ἐκείνης πύλης τοῦ κράτους. Πρὸ τῆς ναυτικῆς ἥττης, τὰ μέγεθος τοῦ ἔτι ἀκμάζοντος Νορμαννικοῦ στρατοῦ, ὁ πανταχούθεν ἀποκλεισμὸς τῆς πόλεως, ἡ λαμπρότης τῶν ἵπποτικῶν πανοπλιῶν τοῦ πιλεμίου στρατοῦ καὶ ἡ φοβερὰ περὶ τοῦ ἡγεμόνος αὐτοῦ φύμη εἰχον καταπτοῦσει ὄπως οὖν τὴν φρουράν τοῦ Δυφέαρχου. Άλλά τοῦτό ἔστι τὸ προτέρημα τοῦ καλοῦ καγαθοῦ ἀνδρὸς· καθὼς τοὺς ἐν τῷ εκότει πλανωμένους καὶ ἀμηχανοῦντας μία φωτὸς ἀκτὸς ἐπιλάμψας καὶ φωτίζει καὶ γειραγεῖ, αὕτω ἀνδρὸς ἐνὸς ἀρετὴν εἶναι πολλάκις ἴσχυρή νὰ ἔξειγενίσῃ καὶ νὰ φυτεύῃ μεγάλου δρλού ἀνθρώπων τὰ αἰσθήματα καὶ τὰς πράξεις. Ὁ Γεώργιος Παλαιολόγος, ἐπιτηλίως παραπλευόσας τὴν πόλιν εἰς ἀμυνὴν ἀμπλακεῖσθαις τὸν πόλιν εἰς ἀμυνὴν ἀμπλακεῖσθαις τὸν πόλιν εἰς τὰς τείχους τὴν ἀκριβὴ τῶν δικτεταγμένων ἐκτέλεσιν, ὑπομημνήσαν ἀδιαλείπτως τοῖς πᾶσι τὸ καθῆκον τὸ ὄποιον πρώτος αὐτὸς ἐξεπλήρωσεν ἀκριβῶς καὶ ἐπιχγελλόμενος ταχείας καὶ ἀποχρώσας τὰς ἐπικουρίας, μετέδιωκε εἰς πάντας τὸ πληροῦν τὴν καρδίαν αὐτοῦ θάρρος. Καὶ επειδὴ ἤξειρεν διότι πινές τῶν κατοίκων πιστεύουσαν εἰς τὸν περὶ τοῦ Μιχαήλ μυθὸν τοῦ Ῥοβέρτου, διὰ νὰ ἀρχιρέσῃ ἀπὸ τὸν ἀντίπα-

λον τὸ ηθικὸν τοῦτο προτέρημα, κατέφυγεν εἰς μηχάνημα, μαρτυροῦν διὰ πολλάκις ἡ γρητότης, ἐν τῇ εὐθύτητι αὐτῆς, εἴναι ἐπιτυχειστέρα τῆς μοχθοτέρας πανουργίας· διότι ἐξαπέστειλε πρὸς τὸν Νορμαννὸν ἡγεμόνα πρεσβείαν τῶν ἐπισκοπούτερων πολιτῶν, εἰπονταν διότι, ἀν τῷνται συνεπάγεται μετ' ἑαυτοῦ τὸν βασιλέα Μιχαήλ, δὲν ἔχει οὗτος εἰ μὴ νὰ ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τῆς πόλεως ἵνα πάντες προσκυνήσωσιν αὐτὸν. Ο τοιούτον ἀλλως πονηρὸς Ῥοβέρτος ἐνέπισεν εἰς τὴν παγίδα ταύτην· καὶ, ἀμα ἐπανελθόντων τῶν πρεσβεῶν, προετάσσει εύθυνος νὰ κοσμήσωσι πολιτεῖλας τὸν φευδομιχαήλ, μετὰ λαμπρᾶς δὲ προπομπῆς, παντούσιοις δργάνοις μουσικοῖς καὶ κυμβάλοις συνοιεύμενον, προειάγει αὐτὸν εἰς τὰ τείχη τῆς πόλεως. "Απαντες οἱ κάτοικοι εἰχον συρρειγει εἰς τὰς ἐπάλξεις ἵνα παρευρεθῶσιν εἰς τὸ παράδοξον τοῦτο θέαμα. 'Άλλ' ἄμα πλησιάσαντος ὄπως οὗν τοῦ γόρτος, ὥστε διεκρίθησαν οἱ χαρακτῆρες τοῦ προσώπου αὐτοῦ, καταιγίδες συριγμῶν, γλευασμῶν καὶ καγκασμῶν ὑπεδέγθη τὸν αὐτοσχέδιον βασιλέα, διότι πλεῖστοι τῶν ἐπιφρυγεστέρων πολιτῶν εἰχον γγωρέσει ἀλλοτε τὸν ἄνδρα ὑπηρετοῦντα ὡς οἰνοχόον ἐν τῇ αὐλῇ. "Ἐτε δὲ ἀγνωστοῦντος τοῦ θύρως καὶ σραδάζοντος τοῦ Ῥοβέρτου διὰ τὸν ἐμπαιγμὸν δὲν ὑπέστησαν, ἐξορμαζόντες ἡ τοῦ Δυφέαρχου φρουρά, καὶ, οὐ μικρὰ ἐπαγγειοῦσα εἰς τὸ τεθωρακισμένον στρατόπεδον τῶν πολεμίων ζημίαν, ἐπανηλθεν ἀνδανῆς ἐντὸς τοῦ τείχους. Καὶ ἐπὶ τῆς ναυμαχίας δὲ πρὸς τοὺς Ἐνετούς, οἱ Παλαιολόγος ἐπεχειρούσεν ἔξοδον, καθ ἣν, μέχρι τῆς παρεμβολῆς τοῦ Ῥοβέρτου προελάσσας, ἐπήγαγε πολὺν εἰς τοὺς πολεμίους φόνον.

Μετὰ δὲ τὴν κατὰ θάλασσαν ἥτταν τῶν Νορμανῶν, ἐπήρθη ἐτοι μᾶλλον τὸ φρόνημα τῶν πολιορκουμένων. "Αν ο πισιματώδης Ῥοβέρτος δὲν ἐπικεντεύεται διὰ ποικίλων καὶ πρὸς τοιχομαχίαν ἐπιτηδείων μηχανῶν, οἱ Παλαιολόγος, μὴ ἀριστεύμενος ν' ἀποκρούῃ, διὰ πάσης νυκτὸς καὶ ὥμερας, τὰς τοῦ ἀντιπάλου ἐφόδους, ἐπεχείρεις ἐξόδους πολὺν τῶν προτέρων μεγαλητέρας, καὶ ἐδιώκεν εἰς τὴν πρώτην τῶν ἐπιθετικῶν ἐκείνων ἐπιχειρήσεων δεῖγμα λαμπρὸν τῆς γενναιότητος αὐτοῦ διότι, πολλὰς λαβὼν εἰς διάφορα τοῦ σώματος μέρη πληγὰς, προσενάλλεται τελευταῖον περὶ τὸν κρόταφον διὰ βέλους, μὴ δυνηθεῖς δὲ νὰ τὸ ἐξαγάγῃ, κόπτει τὸν στύρακα αὐτοῦ, περιόδει τὴν κεφαλὴν προσγείωσε καὶ, ἐξορμήσας αὐτοῖς εἰς τὸ πυκνότερον τοῦ ἀγῶνος, παραμένεις μαχόμενος ἀκλόνητος· μέχρι δεῖλης ἐσπέρας. Οὐδὲν ἥττον δ' ἐνεκαρτάρει ὁ Ῥοβέρτος, ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον περιαφίγγων τὴν πόλιν, προσεγγίσας τὴν παρεμβολὴν εἰς βολὴν τοῖς καὶ καταλαβόνταν τὰ πέριξ ὅρη καὶ τέμπην εἰς τρόπον ὥστε νὰ ἀποκλείσῃ πᾶσαν προσοῦν διάβασιν. Μίλιστα δὲ ἡνώγλει τοὺς πολιορκουμένους, καὶ πλειστας παρείχειν ἐλπίδας τῷ Ῥοβέρτῳ, μέγας τις μόσχον ἦτοι ζυλίνος πύργος, διν οὗτος κατασκευασεν ὑψηλότερον τῶν πύργων δι' ἣν ἤσαν τὰ τείχη τοῦ ορανούσιου ώχυρωμένα. Τὸ ἄνω τοῦ ζυλίνου ἐκείνου πύργου πάτωμα ἐκλείστε διὰ μῆρας δι' ἣν πεντακόσιοι ὑπλοφόροι ἔμελλον γὰ ἐμ-

(*) Αὗτοί οἱ τότε Βυζαντῖνοι, καὶ τοι ἔχοντες ἀλογωτίας ἀφορμὰς μίσους κατέ τοῦ Ῥοβέρτου, δεν ἐπιτελεῖσαν νὰ δικαιογίσωσι τὴν ἀρεμάνων καρτερίου τοῦ ἀνδρὸς, ἢ τὰς πολλὰς πολιτεῖας ἐξαγοράζει ἀμαρτίας. "Τὸν δὲ Ῥομπέρτου, λέγει ἡ "Δινα, διμιουρούσα περὶ τῶν κατέτηρ τρικυμίαν, οὐδὲν τῶν γεγονότων ἐδόθει, ἀκιναπτούτως ἔχοντα, καὶ εἰς τοσοῦτον οἷμα τὴν ζωὴν ἐματόν μικράτερα ἀπευρύμενον, ἵψε διαν πρὸς αὐτὸν μάγευθες διδύνετο ἡγ. "Βαθεν τοι καὶ τοῦ πρακτικοῦ σκοποῦ, τῶν γεγονότων οὐδὲν ἀπειρέσεν μέσον. *

έάλωσιν εἰς τὴν πόλιν. Ὁ Παλαιολόγος, παρατηρήσας καλῶς τὰ κατὰ τὴν παρασκευαζούμενην ταύτην μηχανὴν, κατασκευάζει διά νυκτὸς ἔτερον πύργου τοῦ αὐτοῦ οἴκους, ἔχοντα δὲ προσκρημένην δοκὸν ἀπὸ τῆς μιᾶς αὐτῆς ἀκρης, ισομήκην τῇ ἀποστάσει εἰς ἣν ἴστιντο ὁ τῶν πολεμίων πύργος· ώς τε καταπίπτουσα ἕφρασσε, διὰ τῆς ἄλλης ἀκρης, τὴν θύραν τὴν μέλλουσαν νὰ γροιλαμέσῃ ὡς γέφυρα καὶ ἐμπόδιζεν αὐτὴν τοῦ να ἀνοιγθῇ. Τὸ ἐπινότητα τοῦτο ἐμπταίωσε παντάπασι· τὸ ἐπιχείρημα τοῦ Ῥοδέρτου, καὶ ἐνῷ οἱ ὄπλοισθέροι αὐτοῦ ἥγανθιζοντο παντὶ σθέτι νὰ καταβιβάσωσι τὴν θύραν των, κατεγγαλχούντο ἀνηλικές ἀπὸ τοῦ ἀντιθέτου πύργου διὰ βολῶν, καὶ λίθων, καὶ γάρθης, καὶ πίστης, ὥστε μετ' ὅλιγον ἐμπρησθέντος τοῦ πολεμίου πύργου, οἱ μὲν ἀνισθεντες Νορμαννοὶ ἀφρηγνύζοντο, οἱ δὲ κάτωθεν, ἀνοίσκουσες τὴν περιπέζιον τοῦ πύργου θύραν, ἔφευγον. Τῷ δὲ στιγμῇ ἐκείνῃ ὁ Παλαιολόγος ἔξχει διὰ τῆς πυλίδος τοῦ φρουρίου λογάδας τινὰς· τοῦ φρουρίου ἀνδρες, οἵτινες, κατακούφαντες διους ἀπήντησαν Νορμαννοί, συγεπλήρωσαν ἐπειτα τὴν ἔξαράντιν τοῦ πύργου.

Ἄλλ' ἦδη ἐπέλυγετο εἰς βούθειαν τοῦ Δυρράχιου ὁ Ἀλέξιος αὐτός. Βίρηνείτας, ὡς προσίπομεν, πρὸς τοὺς Τούρκους καὶ συγκαντρώτας εἰς Κωνσταντινούπολιν διπλυτακά τὰ διαθέσιμα σώματα τῆς Ἀσίας, ἔτι δὲ καὶ πολλοὺς νεοσυλλέκτους, ἔξετράτευσεν ἀπὸ τῆς προτευούσας περὶ τὴν πέλαγος Αύγουστου, μετὰ τοῦ γαιώρδον Νικηφόρου Μελισσηνοῦ, ἀφοῦ κατέστησεν ἐπίτροπον τῆς κυβερνήσεως τὸν πρεσβύτερον ἀδελφὸν Ἰσαάκιον ἀπὸ κοινοῦ μετὰ μητρίς. Ἐγράψει δὲ πρὸς τὸ περὶ Ἀδριανούπολιν στρατόπεδον, διους εἶγον συρρέεισι οἱ ἀπὸ Εύρωπης νεοσυλλέκτοι, νὰ ἐλθήναντες μετ' αὐτοῦ κατὰ τὴν τοῦ Ἐβραίου διεύθυντιν. Τὸ στρατόπεδον τοῦτο ἐτάσσετο ὑπὸ στρατάργην μὲν τὸν Πακουριανὸν, ὑποστράτηγον δὲ τὸν Νικόλαον Βοανᾶν, ἀμφοτέρους ἔχοντας πολλὴν ἐμπειρίαν περὶ τὰ πολεμικὰ, καταγομένους δὲ ἀπὸ τῶν Ἀρμενίων ἐκείνων, οἵτινες, ταυτίσαντες τὴν τούχην αὐτῶν μετὰ τῆς ἐν Κωνσταντινούπολει μοναρχίας, ὅλως εἶχον ἐξελληνισθῆ ἀπὸ τῆς ἐννάτης ἐποκοντατορίδος. Ἐνωθέντων δὲ τῶν δύο μεγάλων τοῦ στρατοῦ πυλαδάτων, ὁ Ἀλέξιος ἐπεθεώρησε τὴν δλην δύναμιν καὶ ὥρισε τὰς ἀναγκαῖας αὐτῆς διαφέσσαις καὶ ὑπεδιαιρέσσαις. Τῆς αὐτοκρατορικῆς φρουρᾶς ἦρχεν ὁ Κωνσταντίνος Μετόπος, τῶν Μακεδόνων ὁ Ἀντίοχος, τῶν Θετταλῶν ὁ Ἀλέξανδρος Καβασίλας. Παρείποντο δὲ διεγχίλιοι καὶ ὀκτακόσιοι Παυλικίνοι, ὑπὸ τοὺς ἡγεμόνας αὐτῶν Ερντᾶν καὶ Κουλέοντα τεταγμένοι· οἱ Παυλικίνοι οὖτοι ήσαν ἀπόγονοι τῶν γνωστῶν ἐκείνων αἰρετικῶν, οὓς, καταδαλεῖν ἐν Ἀσίᾳ ὁ Βασιλεὺς ὁ Μακεδών, μετεβίβασεν εἰς Εὐρώπην περὶ τὴν Φιλικούπολιν· ἀνδρες διεσώσαντες ἀκμαίαν τὴν εἰς τὰς πετρίους παραδόσεις ἀφοσίωσιν, καὶ διῆτες μαγνητεῖ μὲν σούρεοι, διὰ τὴν ἀρειακήν αὐτῶν, σύμμαχοι δὲ τῶν Βυζαντινῶν ἐπισφελεῖς, διὰ τὴν ἀλλοτριότητα τῶν δογμάτων. Τοὺς Βαρδαριώτας, ἀποικίαν Περσικὴν ἀπὸ τῶν χρό-

νων τοῦ βασιλέως Θεοφίλου περὶ Ἀξιὸν καταστὰσεν, ἦγεν ὁ γενναῖος Τατίκιος, ἀπὸ πατρὸς μὲν Τούρκου γεννηθεῖς, ἀλλ' ἀνατραφεὶς ἐν τῷ χριστιανισμῷ καὶ ἀναδειξεῖς ἀρετὰς εἰς τὸν νέου αὐτοῦ δόγματος· πολλοὺς τούτους Τούρκους θελούμενούς παντοῖος εἰς ταῦτην τὴν περίοδον τῆς μεταξὺ τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τοῦ Μωαμεθανισμοῦ πάλης, ἀποδεξαμένους τὸ θεῖον βάπτισμα καὶ διαπρέψαντας εἰς τὸν Βυζαντινὸν Ιετορίαν. Τελευταῖον, τῶν Φραγκικῶν ἐπικουρικῶν ταχυδάτων ἔξηργον ὁ Κωνσταντίνος Θύμηρός πουλος καὶ ὁ Πάνου κομήτης, τῶν δὲ Βαριάγων, ὁ Ναυπίτης. Προσῆλθε δὲ εἰς τοὺς Βυζαντινοὺς ὡς σύμμαχος καὶ ὁ τῶν Σέρβων ἡγεμόνος Βαδίνος.

Οἱ βασιλεῖς, χρονοτριβήσας ἐπὶ μικρὸν εἰς Θισσαλονίκην διὰ νὰ γυμνάσῃ τὸν αὐτοσχεδίως ὄπως οὖν συναρμολογηθέντα εκείνον στρατὸν καὶ νὰ λάβῃ ἀπροθετέας περὶ τῶν κατὰ Ῥοδέρτον εἰδήσεις, ἐπλησίασε, μεσοῦντος τοῦ Ὁκτωβρίου, εἰς τὸ Δυρράχιον, ἐστρατοπευδευσεν εἰς πεντακοσίων ποδῶν ἀπόστοτιν ἀπὸ τῶν πολεμίων, ἐπὶ λόρου, ἔχων ἀριστερόθεν μὲν τὴν θύλακον, δεξιὰ δὲ ὅρη οὐφηλά, καὶ ἐν τῷ ἀρχιπλάγιῳ διεμήνυσε τὸν Παλαιολόγον νὰ προεξέληη εἰς τὸ στρατήγιον. Οἱ συνετός τοῦ Δυρράχιον ὑπέρμαχος ἐδίστασε κατ' ἀργάς νὰ ὑπακούσῃ εἰς τὴν πρόσκλησιν, διότι δεν ἔνθιζε φρόνιμον νὰ ἐγκαταλίπῃ τὴν πόλιν εἰς τοσοῦτον ἐπιφρελῆ στιγμήν· ἀλλὰ λαβὼν ἐπαναλημμένην παρτχγγελίαν, ἡναγκάσθη νὰ ἐνδώτῃ· καὶ ἐμφρενισθεὶς ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, ἀφοῦ ἐξέβετο πάντα τὰ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς πολιορκίας γενόμενα καὶ τὴν παροῦταν καταστασιν τῆς πόλεως, ἡρωπήθη ἐν ἐγκρίνη νὰ συνατθῇ μάγη πρίσιρος πρὸς τοὺς πολεμίους. Οἱ Γεωργίος Παλαιολόγος ἀπίνττεσεν, διτὶ δύο, καὶ διτὶ νομίζει πολὺ προτιμότερον· ἀποκλεισθῆ ὁ Ῥοδέρτος ἀπανταχόθεν, νὰ στενοχωρήθῃ δὲ ἀδικείπτων ἀκροβολισμῶν, καὶ διακωλυθῆ ἡ μεταχόμισις πῶν τροφῶν εἰς τὸ στρατόπεδον καὶ σύτῳ νὰ ἀναγκασθῆνα παραδώσῃ τὰ δπλα. Η γνόμη αὗτη τὴν ὄποιαν καὶ πολλοὶ ἀλλοι τῶν πρεσβύτερων αξιωματικῶν ἀπεδέχοντο, ἡτο δημολογουμένως ἡ συνετόρα. Τιρόντι, ὁ στρατὸς τοῦ Ἀλέξιου ἡτο μὲν πολυαριθμότερος τοῦ ἐγχρικοῦ (*), ἀλλ' ἐκτὸς διτὶ συνέκειτο ὁ πλείστος ἐκ νεοσυλλέκτων, ἔχονταν μελιστριῶν μηνῶν δακησιν, ἐστερείτο καὶ τῆς ἐμνικῆς ἐνότητος, καὶ τῆς βαρείας πανοπλίας τῶν ἀντιπάλων. Οἱ Βυζαντινὸς στρατὸς ἡτο πιστὴ εἰκὼν τῆς τότε ἀθνολογικῆς καταστάσεως τοῦ κράτους· καθά δὲ προεξηγήσαμεν, ἐν μὲν τῷ κάντρῳ τοῦ κράτους, ἐν τῇ πρωτευούσῃ, εἶχε κατισχύσει δριστικῶς ὁ Ἐλληνο-

(*) Τοῦτο εἶναι ἀναμφίβολον· ἀλλὰ γελοῖον εἶναι τὸ παρά τῶν γραιογράφων τῆς δύσεως λεγόμενον, διτὶ 170,000 Βυζαντινοί ἦγαντες την πρὸς 15,000 Νορμαννούς. Οἱ Σχλόστερος παρατηρεῖ δριθῆς· Dass das Heer des Alexius viel stärker war als das Normannische, habe ich im Text beruhrt, ob 170,000 gegen 15,000 mag auf sich beruhen. Dem Chronikschreiber von Monte Cassino ist wenig zu trauen. Οἱ Ζινκεΐσην καὶ ὁ Λεβέα ἀπεδέχονται 70,000 Βυζαντινῶν, ὁ δὲ ἀριθμὸς τῶν 15,000 Νορμαννῶν ἔστι πλαστός τούλαχιστον διὰ τῆς ἀποδιδότεως ὅλης τῆς γνωτικῆς δυνάμεως.

σύδες ἀπὸ τῆς ἐννάτης ἑκατονταετηρίδος, καὶ πολλαῖς λογιζόμενοι τὴν δειγὴν θέσιν σίς ἣν εὑρίσκετο ὁ 'Ροΐστρος, συμπεπισμένος πρὸς τὴν θάλασσαν τῆς ὄποιας δὲν ἦτο κύριος καὶ διὰ τῆς ὀποίας δυγχερῶς γίνεται νὰ λάθῃ εξ Ἰταλίας ἐπικουρίαν τινά, οὐδεμίαν ἔγομεν ἀυτοῦ· διὸ τὸν διάδοχον τοῦ αὐτοῦ ἑπταετοῦ αὐτοῦ πολέμου εἶστι τὴν ἀλλοτρίαν αὐτῶν ἐμνηστητα· ιδίως δὲ οἱ Σέρβοι καὶ οἱ Πρυτανέοι οὐδεμίαν περιέχουν ἔγγυταν εἰλικρινῶς αφοσιωσεως εἰς τὸ συρρέον τοῦ 'Αρατολικοῦ γραστιανισμοῦ καὶ τῆς ἐκπροσωπουσθη· τὸ συμφέρον τοῦτο Ελληνικῆς Βυζαντινῆς μεμοργίας. Οἱ δὲ Νορμαννοί, παρὰ τὸ προτέρημα τῆς ἐθνικῆς ἐνότητος, εἶγον καὶ τὸ πλεονέκτημα τῆς ἐπιτηδειοτέρας πρὸς τὸν ἐκ τοῦ συστάδην ἀγῶνα πανοπλίας. Οἱ Νορμαννοὶ ήσαν ἵππεις κατάρρεκτοι, φέροντες βαρύτατα ἐπιθετικὰ ὅπλα· οἱ δὲ Βυζαντινοί, ἀπὸ τοῦ τέλους τῆς τετάρτης ἑκατονταετηρίδος, εἶχον ἀποβάλει τὸν μέγινον 'Ρωμαϊκὸν θυρέον καὶ τὸν φανερὸν ὑστόν, τοῦτο τὸ ἀκόντιον ἀκείνο τὸ ἐπίστροφον καὶ πόδι τὸ πληντεῖν καὶ πόδις τὸ βάθλιον ἐπιτήδειον, περιβληθέντες θώρακας μὲν πολὺ ἀλαζορεύοντες καὶ μὲν κροτέρευον, ἀντὶ δὲ τῶν ὑστόνων βέλη. 'Η μεταβολὴ αὐτῆς, ὡς πόδις τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν ἐγένετο, ἦτο εὐστογωτάτη (*), διότι τὸ κράτος ὃν εἶχε τότε νὰ ἀγωνισθῇ πρὸς φάλαγγας ἀποτελεύσας συμπαγῆ σιδηροῦν δύγιον, ἀλλὰ πόδις βαρόστρους ψιλῶς μὲν ὀπλισμένους, ἀρρένυμως δὲ ἐπιτιθεμένους καὶ ῥαγδαῖας ἀποσυρρένους, τότε ἡ βαρεῖα παρασκευὴ ήθελεν ἀποβῆ παρεπτὴ μὲν εἰς ἀμυναν, ἐπιδλασθῆς δὲ εἰς καταδιωξιν. 'Αλλ' ἡδη οἱ Βυζαντινοὶ εἶγον κατέναντι αὐτῶν πολεμίους ἑτέρους. 'Αν δὲ 'Αλεξίος εἶχε τὸ ἀπαιτούμενον καιρὸν, ήθελε πράξει βεβαίως διτὶ θέλουμεν ίδει ὅτι ἐπράξει βραδύτερον ὁ ἔγγονος αὐτοῦ. Μάνιστὴ, μεθαρμόζων τὸν τρόπον τοῦ ὄπλισμοῦ κατὰ τὰς νέχες τοῦ κράτους χρείας καὶ περιστάσεις· ἀναγκασθεὶς ἥδη νὰ συναρμολογήσῃ ἐκ τοῦ προχείρου καὶ ἐκ τῶν ἐνόντων τὸν στρατὸν αὐτοῦ, τὸ φρονιμώτερον ἦτο ἀναμφιβόλως νὰ ἀποφύγῃ, κατὰ τὴν συμβούλην τοῦ Ηλλαιολόγου καὶ τῶν ἐμπειροτέρων στρατηγῶν, πάσαν ἐκ παρατάξεως μάγνην, τρίσιων τὸν πόλεμον καὶ κατατίκων οὕτω τὸν ἀντίπαλον. 'Δικαίως

τὸν θερικὸν κατέβειν τὴν θέσην τῆς συνέσεως. Τὸ λαμπρὸν ἐπιτελεῖον μέτο τοῦ ὅποιος περιεστογίζεται, οἱ Δοῦκαι, οἱ Συναδηνοί, οἱ Διογένει, Κεανοί, φιλότυροι· καὶ φιλοκίνδυνοι. Καγκαλιτῆταν ἀκούσαντες τὴν γυνώμην τῆς ἀφρονοῦς διεξαγωγῆς τοῦ πολέμου· αὐτὸς ὁ βασιλεὺς, διατί νὰ μὴ τὸ ὄμολογόσαμεν; εἰς τὰ μεθόρια ἔτι τῆς νεανικῆς καὶ τῆς ἀνδρικῆς ἡλικίες εὐρισκόμενος, διετέλει ὅργων νὰ ἐκδικήσῃ τὴν τιμὴν τοῦ περιυβρισθέντος κράτους καὶ γὰρ ἀντιπερατηχθῆ πρὸς ἓνα τῶν ὄνομαστοτέρων μαχητῶν τῆς δυστειρῶς ὅθεν ἀπερασίσθη ὁ ἐκ τοῦ συστάδην ἀγών. 'Ο ἀγών οὗτος συνεκροτήθη περὰ τὴν παραλίαν αὐτὴν τὴν περὶ τὸ Δυρράχιον, τῷ 18 Οκτωβρίου του 1081. Δεν θέλομεν ἐκθέσαι τὰ καθ' ἔκαστα αὐτοῦ, διότι οὔτε τὸ πεδίον τῆς μάχης δυναμεῖχ καὶ παραστήσωμεν ἐνταῦθι ὄπωρον ἀκριβῶς, οὔτε τὰ κατὰ τὴν ἀμφιβολίαν παράταξιν καὶ τοὺς ἔξελιγμούς ιστορήθησαν δυνατοί εὐχρινῶς ὑπὸ τῶν γρανογράφων. 'Η δεξιὰ τῶν Νορμαννῶν πατέρων, τεταγμένη οὔτε παρὰ τὴν θάλασσαν, εἶχεν ἡδη κατατροπωθῆ καὶ θρυστε προτροπάδην καταποντιζαμένη, διότι ἡ ανένδοτος καρτερία τοῦ 'Ροΐστρου, στρατηγούντος ἐν τῷ κέντρῳ, μετέβαλε τὴν τύχην τοῦ ἀγώνος, ἢ δὲ ἀπιστία τοῦ ἡγεμόνος τῶν Σάρδων Βαδίνου, ἐγκαταλιπόντος τὸ στρατόπεδον εἰς τὴν κριθιατέρων στιγμήν, συνεπλήρωσε τὴν ἡτού τῶν Βυζαντινῶν, καὶ τὴν ἐσπέραν τῆς θλιβερᾶς ἐκείνης ἡμέρας ὁ εύτυχης 'Ροΐστρος διενυκτεύσαντος ἐντὸς τῆς βασιλικῆς σκηνῆς. 'Αλλὰ ἐξακινητίοις νεκροὶ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στρατοῦ ἐμφράτυσσαν διότι ἡ νίκη ἡμίσιοντίθη πειρασθώδης. 'Απαντες σγελὸν οἱ νεανίαι· ἐκείνοις οἵτινες εἶχον παρατύρει τὸν 'Αλεξίον εἰς τὴν ἐκ παρατάξεως μάχην, ἐξέπληυνται διὰ τοῦ αἴματος αὐτῶν τὸ ἀμφότημα τῆς περιπετοῦς αὐτῶν συμβουλῆς· ἀπαντες σγελὸν ἐπειδόντων εκθύμως ὑπὲρ τοῦ βασιλέως. ὑπὲρ τῆς τιμῆς τοῦ κράτους καὶ ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ 'Ελληνικοῦ ὄντος προπολεμοῦντες, δὲ Κωνσταντίος, οὗτος τοῦ προβεβασιλευκότος Κωνσταντίου δούκα, ὁ Μικηνός Συναδηνός, καὶ ἀνὴρ γενναῖος, καὶ ὀρειότατος, καὶ σφραδαῖων σάντων ὑπερτερόστοις κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην μαγούλευος, τὸ ζεύγος τοῦ παρελθόντος ζύμων ἐπογήν, ἐπὶ δικτυοσίους ἥδη

(*) Πολλοὶ τῶν Ιστορικῶν κατέβειν τὴν μεταβολὴν ταῦτην, καθὼς πᾶν διτὶ ἐγένετο ἐν τῇ Ἀρατολῇ. 'Ο Σιρμόνδιος λ. χ. ἀναρρέει. Ce fut alors (ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου) que cette redoutable infanterie accoutumée à combattre de près et à attaquer l'épée à la main les rangs qu'elle avait ébranlés en lançant son pilum, se changea en une troupe timide d'archers dépourvus d'armure défensive et forcés à fuir dès que l'ennemi essayait de les joindre. Hist. de la chute de l'empire Romain, σ.δ. 109. 'Αποσκοποῦ θεωροῦμεν νὰ ἀποδεῖξωμεν ἐνταῦθι διὰ μακρῶν ὄπέσσον διδύμοις εἶναι ἡ κατηγορία αὕτη· αἱ δόλγαι λέξεις τὰς δόποις ἐν τῷ κατεψάντῳ εἴπομεν ἀρκοῦσσεισσοις εἰς τὸ νὰ ἐνεγκύσσωμεν θεωρητικῶς τὴν μεταβολὴν· τὰ δὲ πράγματα ἐπιμαρτυροῦσσοιν ὅτι ἡ σπειρα πέκεινη τῶν ἀνάστρων τοῦ ξοτῶν κατέβοθεσσεν ἐν τούτοις ἐπὶ πολὺν χρόνον νὰ καταβάλῃ, ἐν Εύρωπῃ, ἐν Ἀσίᾳ, κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν, ἀπειράριθμα στίφη ἀδιαλείπτως ἐπιτιθεμένων βαρόστρους, νὰ σώσῃ τὸν 'Ελληνισμόν, νὰ ἀποφαλίσῃ τὸν κατὰ τὴν Ἀρατολήν γριοτινούς καὶ νὰ χρησιμεύσῃ διὰ προπύργιου τῆς Εύρωπης, μάχης οὖ Εύρωπη, καὶ Ἀσία ὅμοια συνενωθεῖσαι ἐπέτυχον τελευταῖσιν νὰ κατατραπώσωσιν αὐτήν.

ένικυτος, ἀπειδεχόμενα ἔτι δύνας καρδίαις Ἐλλήνων καὶ ἀποδώσωσι τελευταῖον αὐτοῖς τὴν ὄφελομένην ἔθυκήν εὐγνωμοτύνην καὶ ἀνεγείρωσιν αὐτοῖς τὰ ἐπερίαν ἡρωΐδα! προσέκοντα μνημεῖα εἰς τὸ ιστορικὸν θμῶν πολυάνθρωπον. Λύτρος δὲ Ἀλέξιος ἐρήψοκινδύνευσεν ὡς δὲ συχατος τῶν στρατιωτῶν. "Ηδη διαλυομένης τῆς μάχης, τρεῖς λογάδες τοῦ Νορμαννικοῦ σφατοῦ μαχηταί, θεωροῦντες αὐτὸν ἐγκαρτεροῦντα ἔτι καὶ ἀγωνιζόμενον να ἐμψυχώσῃ τὰ ἀπανταχθέντα τρεπόμενα τάγματα, δροῦσιν ἀπὸ ρυτῆρος κατ' αὐτοῦ, προτείναντες τὰ μακρά αὐτῶν δόρατα· καὶ δὲ μὲν πρώτος διήμαρτετοῦ βασιλέως, μικρὸν παρεγκλίναντος τοῦ ἵππου τοῦ δὲ, ἀπωσάμενος δὲ Ἀλέξιος τὸ δόρυ διὰ τοῦ ξίφους, ἀποτέμνει τὴν γείρα τοῦ σώματος· δὲ τρίτος πλήκτει τὸν βασιλέα κατὰ μέτωπον καὶ συντρίβει ἔγων, καὶ τὴν μακρὰν κόμην παρτέλανομένην τὰς ἔπεστιν, ἐξηκολούθησε μαχομένος μέρις οὐδὲ ἐπέστη ἡ ἀναπόδραστος τῆς ὑποχωρήσεως· ὥστε· Ἐκ τῶν πολεμίων διέπρεψεν δὲ μὲν Ῥοδέρτος, ἐπὶ τῇ ἀνενδότῳ εὐσταθείᾳ, δὲ δὲ Βοημοῦνδος, ἐπὶ τῇ ἀκαθέκτῳ δρυῇ, ἀπαντεῖς δὲ οἱ Νορμαννοί ἵπποται ἐπὶ ἀνδρείᾳ περιφενεῖ, τῆς διοίας παλλοὶ ἐξ αὐτῶν ἐγένοντο θύματα κατὰ τὴν αἰματηράν ἐκείνην ἡμέραν. Μετάξυ δὲ τῶν πεσόντων ἦτο καὶ δὲ οἱ ψευδοσασιλεὺς Μιχαὴλ, δεσμοτικός ἐξέλαβεν. ὡς φαίνεται, μέχρι τέλους δὲλως διόλου σπουδαίως τὸ καμικὸν αὐτοῦ πρόσωπον καὶ διὰ ἐγκαίρου θανάτου ἀπῆλλαξε τὸν Ῥοδέρτον τῆς ἀμυγγανίας εἰς τὴν ήθελεν εὑρεθῆ ἀν τὸ μαρμολύκειον ἐκεῖνη ἐπέζη μέχρι τῆς μετά τινα χρόνον ἐπελθούσης ἀποτυχίας τοῦ δὲλου ἐπιγειρήματος. Ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἀξιομνημόνευτα είναι βεβαίως τὰ κατὰ τὴν αὐλαγόν τοῦ Ῥοδέρτου Σικελίαν, οἵτις παρακολουθήσατα αὐτὸν εἰς τὴν διαπάντιον ταύτην στρατέαν καὶ ματασχούσα δὲλων τῶν προτέρων κινδύνων, τὴν οἰσθη λαμπρῶς καὶ ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ τεταγμένη εἰς τὴν δεξιάν πτέρυγα, τὴν κατ' ἀρχὰς ὑπερδοῦσαν εἰς τοὺς Βυζαντινούς, διὰ φωνῆς μεγάλης ἀνεκάλει καὶ ὄντεις τοὺς φρυγάδας· καὶ ἐπειδὴ δὲν εἰςγκούετο, ἔδραμεν ἐπ' αὐτοὺς κατεύσα μακρὸν δόρυ, καὶ πλήττουσα δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ, διεκάλυσε τὴν πάροδον, καὶ, ἀντέπουσα τοὺς ἀπειθεστέρους, ἐπανήγαγεν αὐτοὺς τὴν μάχην. Τὸ δέτι παραδοξότερον ἴσως εἶναι, δεῖ δὲ οἱ Νορμαννὸς χρονογράφος Γουλιελμὸς δὲ Ἀππουλος ἡ θέλησεν ἐκ παντὸς τρόπου να μειώσῃ τὰ κατορθώματα τῆς ἀληθοῦς ἐκείνης ἀμαζόνος, διότι ἔτυχε να μὴ ταύτην η Νορμαννή, ἀλλὰ Λογγοβαρδία τὸ γένος, δὲ δὲ οἱ Χρονογράφος δὲν ἡνίγετο να ὅμολογήσῃ διαπρέψασαν μεταξὺ τῶν ἐπὶ τῇ ἀνδρείᾳ πολυμηρούλητων αὐτοῖς ὅμογενῶν γυναῖκα ἀλλόφυλον καὶ ἐπειτα πάντες οἱ μεγιστᾶνες ἐφιλοτιμηθησαν να ἀποθέσωπεριμένουν να μαθωμεν τὴν περὶ τῶν Βυζαντίων εἰς τὸν βωμὸν τῆς πατρίδος, κατὰ τὴν κρίσιμον τινῶν ἀληθειῶν ἀπὸ τοιούτων ιστορικῶν! Ὁπόταν την περιουσίαν ἀλλογενεστέρα ἀνεδείχθη ἡ Ἐλληνίς· "Ἄντα Κο-

μνηνή μὴ διετάσσασα ν' ἀποθανύμαστη τὴν ἔξαυτίαν ἐκείνην ἀρετὴν καὶ Παλλάδα ἀλλον νὰ ἀποκλέσῃ τὴν ἐπερίαν ἡρωΐδα! "Η ἀπὸ τοιούτων ἀντιπάλων ἦταν οὐδένα βεβαίως προξέτριβε μῶμον εἰς τὸ Ἐλληνικὸν ὄνομα καὶ αἰσχυνή. Οἱ Νορμαννοί ἦσαν τότε οἱ ὄνομαστότεροι μαχηταὶ τῆς Εὐρώπης, εἰς τοὺς ὅποιους οὐδέν καὶ αὐτῶν τῶν Γερμανικῶν ἐμνῶν ἡδυνήθη ν' ἀνθεῖη, οὐδὲ οἱ Φράγκοι, οὐδὲ οἱ Λογγοβαρδοί, οὐδὲ οἱ Σαξωνες. Εἰς τὴν Ἀγγλίαν, εἰς τὴν Γαλλίαν, εἰς τὴν Ἰταλίαν οἱ Νορμαννοί ἡδυνήθησαν μάλιστα νὰ θρέψωσι κράτη της θιάρκη καὶ οὐσιωδῶς νὰ ἀλλοιώσωσι τὰς ἦττηθεισας ἔθνικότητας, ἐνῷ οἱ Βυζαντινοί τούλαχιστον κατέφρωσαν ἐπὶ τέλους ν' ἀποκρούσωσιν αὐτούς ἀπὸ τοῦ Ἐλληνικοῦ ἐδάφους. Πρίν δημως ἐπέλθῃ τὸ σωτήριον τούτο ἀποτέλεσμα, τὰ πρῶτα τῆς ἦττης ἀποθάγητον ὑπτιούς ἐπὶ τὴν οὐράν τοῦ ἵππου· καὶ μετ' ὀλίγον ὁρθωθείσεις ἐπὶ τῆς ἀκαθέκτης, καὶ μέρις τοῦ προστάτου τοῦ Διοφάγχιου, τὸ ὄποιον ὑπέρ ποτε στενῶς ὑπὸ τῶν Νορμαννῶν ἐπολιορκύθη. "Η φρουρά ἀντέστη καρτερικῶς περὶ τοὺς τέσσαρας ἦσαν οἱ Αἴγαντες, ἀλλά, κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1082, διὰ προδοσίας· Ἐκεῖτοῦ τινος, δὲ Ῥοδέρτος κατέστη τελευταῖον κύριος τοῦ μεγάλου ἐκείνου φρουρίου. "Εντεύθεν δὲ, ὡς ἀπὸ μαραλεστέρου ὄμητηρίου, ἐπεγείρησε τὴν κατάκτησιν τῆς ἀλλογενούς Ἰκλυρίας, καὶ προελθών μέχρι Καστορίας, παραλαμβάνει εὐγερῶς τὸ διεπόρθητον τοῦτο φρούριον ἀπὸ τῶν μισθοφόρων Βαριάγων, εἰς οὓς εἶχεν ἀναθέσει αὐτὸν ὁ Ἀλέξιος. "Ο δὲ βασιλεὺς, δεσμοτικός εἶχε στήσει τὸ στρατήγιον αὐτοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ, περιῆλθεν εἰς δεινοτάτην ἀμυγανίσιν οὐ μόνον διὰ τὴν τοιαύτην ἀγαδαίαν τῶν πολεμίων πρόσδοτον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν διάλυσιν τοῦ περὶ Διοφάγχιον ἦττυθέντος στρατοῦ· ἔτερος τούτου δὲν ὑπῆρχε συγκεκροτυμένος· εἰς δὲ τὸν ἐκ νέου ἀπορτισμὸν τῶν διασκορπισθέντων παρενέβαλον προσκόμματα πολλά, δὲ, τε ἔθνικὸς καὶ θητοκευτικὸς ἀνταγωνισμὸς ὑφ' οὐδὲ ἐξηκολούθουν καταρυγόμενα διάφορα τμήματα τοῦ κράτους, καὶ ἡ γρηματικὴ ἀνέγειται. Ἐκτὸς τῶν Σέρβων, τῶν ἐγκαταλιπόντων αὐτὸν ἐπ' αὐτῆς τῆς μάχης, ὡς εἰδομεν, καὶ οἱ Παυλικάνοι, οἱ ἀείποτε δυσμενῶς ἔχοντες πρὸς τὴν δρθοδοξίαν, ἀπεγκλώπησαν μετ' ὀλίγον εἰς Φιλιππούπολιν, ἀποποιηθέντες ἐπιμόνως νὰ στρατεύσωσιν ἐκ νέου. Βραδύτερον, ἀπαλλαγεῖς ἀπαξ τῶν Νορμαννῶν, δὲ βασιλεὺς ἔτιμωρτες πικρῶς τὸν μὲν Βωδίνον, διὰ τὴν προδοσίαν του, τοὺς δὲ Παυλικάνους, διὰ τὴν δυστροπίαν αὐτῶν· ἐν τῷ μεταξὺ δύως ἡ ἐπισουλὴ ἐκείνη καὶ ἀπειθεικὴ ηδεῖαν τὴν δυσχέρειαν τῶν πραγμάτων. Πρὸς τούτοις ὁ πρὸ ὀλίγων μηνῶν βασιλεύσας Ἀλέξιος δὲν εἶχεν εῦρει δόσιλὸν εἰς τὸ ἀποθιματικὸν ταύτην· τὰ πρῶτα εἰςπραγθέντα χρύματα ἔχρησις μενσαν εἰς τὴν συγκρότησιν τοῦ ἡδη διαλειλυμένου στρατοῦ· ἐν Κωνσταντινουπόλει ἡ μήτηρ τοῦ βασιλείου, ὁ ἀδελφὸς Ἰσαάκιος, ἀπαντεῖς οἱ Κομνηνοί, αὐτοῖς δημογενῶν γυναῖκα ἀλλόφυλον καὶ ἐπειτα πάντες οἱ μεγιστᾶνες ἐφιλοτιμηθησαν νὰ ἀποθέσωπεριμένουν να μαθωμεν τὴν περὶ τῶν Βυζαντίων εἰς τὸν βωμὸν τῆς πατρίδος, κατὰ τὴν κρίσιμον τινῶν ἀληθειῶν ἀπὸ τοιούτων ιστορικῶν! Ὁπόταν την περιουσίαν ἀλλο-

γέμενοι πόροι, δοσι μεγάλοι καὶ ἀγέναι καθ' ἐσυ-
σθούς του· εἰς μάτην ὁ Βοημοῦνδος ἡγωνίσθη νὰ κα-
τασέ, ως πρὸς τὰς ἔτι μεγαλητέρας καὶ ἀδιαλεῖ-
στους ἀνάγκας τοῦ κράτους εἶναι πάντοτε μικροί θ-
θεν ὁ Ἰσαάκιος ἔθεστος ἀπαρπίτητον νὰ ἐπιβάλῃ
χεῖρα καὶ εἰς τινας τῶν ἐκκλησιαστικῶν θησαυρῶν· ἐ-
πειδὴ δὲ τινες τῶν ἐκ τοῦ κλήρου ἀνθίσταντα, ἐκκλη-
σιάσας σύνοδον εἰς τὸ τῆς ἄγιας Σορίας τέμενος, ἀφοῦ
πολλὰ ἐδημητρόποιον ἵνα καταπέλτηρ τοὺς δύσκολωτέ-
ρους, ἀκαγκάλιμα, ἐπὶ τέλους ἀνέκραζεν, ἀκαγ-
κάλιειν οὐδὲ οὐδὲ βούλευμα. Ἀλλὰ τοσοῦτη ἦτο ἡ ἀντίπροξις τοῦ
πολιτεῖου ὥστε, μετὰ τὸ πέρας τοῦ πλήμου, ὁ Ἀλέξιος,
ἐπαγνεύθων εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἐνόμισε
δέον νὰ ἀπολογηθῇ περὶ τῆς χρήσεως τῶν ἰερῶν
τούτων γρηγόρων, ἐπὶ συνελεύσεις εἰς ἣν παρῆσαν
ἡ σύγκλητος, τὸ στρατιωτικὴν καὶ ὅι ἔγκριτοι τοῦ
κλήρου, καὶ νὰ ὑπομνήσῃ τις τοὺς ἀνθρώπους αὐ-
τοὺς, ὅτι πάντα τὰ ἀραιερέντα, • εἰς δέιν ἀνήλικο-
ν κατὰ τὸν Περικλέα ἐκεῖνον, καὶ ὑπὲρ τῆς ὑμῶν
• τιμῆς δεδαπάνηται. *

Ἔγειρόν, οὓς εἶγε τοπούτην τὴν συναίσθησιν
τῆς ἔθνους τιμῆς καὶ ὑπὸ τηλικούτων ἀναυνήσεων
ἔφρονηματίζετο, ἤδηντο νὰ κινηθῇ, ἀλλ' ὥχι καὶ
νὰ καταβληθῇ. Οὕτε ἡ περὶ Δυρράχιον ἦτα, οὔτε
ἡ ἀπώλεικ τοῦ μεγάλου τοῦτου φρουρίου καὶ τῆς
Καστορίας, οὔτε ἡ γρηγορικὴ ἀνέγειρι, οὔτε ἡ
παραλιασία τοῦ στρατοῦ ἴπγυσαν νὰ πτούσωσι τὴν
ψυχὴν ἐκείνην ἢτις ἐγίνωσκεν, δτι ὑπάρχει ἀρετὴ ἴ-
κενη νὰ ἐξεμενεῖται καὶ αὐτὴν τὴν δυστραπωτέρην
τύχην, ἡ δ' ἀρετὴ αὐτὴν εἶναι ἡ καρτερία. Μετ' οὐλ-
γον πρόσοντι ὁ ὄρεῖλον πόργιος νὰ ἀποδείην αἴθριωτε-
ρος. Ἡ ἔγκαρως παραπειρασθεῖσα ἐπαναστάσις τῆς
κάτω Ἰταλίας, ἐκραιγεῖται τελευταῖον, καὶ ὁ ἕσυχ-
τος κίνδυνος; εἰς δὲ περίσσην ὁ πάπας Γρηγόριος Ζ.
ἀπὸ τοῦ Βερβίκου Δ. ἡνάγκασσαν τὸν Φοβίστον νὰ
ἀνακάμψῃ, περὶ τὰ μέσα τοῦ 1082, εἰς τὴν Ιδείνην
χερσάγησον. Κατέλιπε μὲν ἐν τῷ Ελλάδι τὸν μὲν Βοη-
μοῦνδον μελ' ὅλης τῆς δυνάμεως· ὁ δὲ Βοημοῦνδος
κατ' αὐτὸν ἐκεῖνο τὸ ἔτος ἐκυρίευσε τὰ τε Ιωάννινα
καὶ τὴν Ἀρταν. Ἀλλ' ἐν τούτοις ὁ Ἀλέξιος, συγ-
κριτήσεις ἐκ νέου, συμπληρώσας, γυμνήσας καὶ ἐνθάρ-
ρυνας τὸν στρατὸν αὐτοῦ, δὲν ἐπεισεσε παρενογλῶν
τοὺς πολεμίους· μέχρις αὖ, ἐν ἀσχή τοῦ 1083, ἐπε-
δόντος τοῦ Βοημοῦνδου κατὰ τὴν ὁχυρᾶς Δαρίστης,
ἀντεπεξέργεται ὁ βασιλεὺς καὶ συγκροτεῖται περὶ
τὴν πόλιν ταύτην μαγή μεγάλη καὶ ἐναγώνιος, καὶ
ἢν κατεπράθησαν τελευταῖον οἱ Νορμαννοί, καὶ
ἔγκαταλιπόντες τὸ κατὰ τὴν Λαρίστης ἐπιγείρημα,
ὑπεγίρηπαν κακῶς ἔχοντες εἰς Καστορίκην, ἣν εἰγον
καταστήσει, μετὰ τὸ Δυρράχιον, κυριώτατον αὐτῶν
ἐν Ἐλλάδι ὄρμητήριον. Ἡ ἀποτυχία αὗτη, ἡ παρά-
τασις τοῦ πολέμου, ἡ διαμένεια τῶν πέριξ κατοι-
κου, ως ἐκ τῆς ὁποίας τακτικὴ φραιλογία δὲν ἤ-
δηντο νὰ εἰσαγθῇ, δρᾷ οὔτε τακτικὴ μασθοδοσίζ τοῦ
στρατοῦ τῶν πολεμίων, ἐπὶ δὲ αἱ ἀδιάλειπτοι εἰς-
γήσεις τῶν μετὰ τῶν Βυζαντινῶν τεταγμένους Νορ-
μαννῶν, παρηγαγούμενον ἐν Καστορίκη στάσιν
διενοτάτην. Ὁ παραπόλεις ἔχεγεσθείσας ἀπῆγετο τοὺς με-

τευνάστη τοὺς ἀφηνιάσαντας συναγωνιστάς, ὑποσχό-
μενος νὰ θεραπεύσῃ τὴν ἀξίωσιν αὐτῶν ἐντὸς ὀλίγων
ἡμερῶν, ὅμα συνεννοηθεῖς μετὰ τοῦ πατρός. Οἱ Νορ-
μαννοί ἀπήντησαν δι τὸ θέλουν νὰ πληρωθῶσιν ἀ-
μέσως, μόλις δέ καὶ μετὰ βίας ἐπέτρεψαν νὰ μεταβῇ
κύτος εἰς Ἰταλίαν· ηντάση καὶ κομίση τὰ ἀναγκαῖα
χρήματα. Ὁ Βοημοῦνδος ἀναγωρίσας κατέλιπεν ἐ-
πίτροπον αὐτοῦ ἐν Ἐλλάδι τὸν κοντόσταυλον Ἀπου-
λίκιον καὶ Καλαβρίας Βρυσσίου, δοτεῖ οὐδεμίαν συέ-
τὸ βούλευμα. Ἀλλὰ τοσοῦτη ἦτο ἡ ἀντίπροξις τοῦ
πολιτεῖου ὥστε, μετὰ τὸ πέρας τοῦ πλήμου, ὁ Ἀλέξιος,
ἐπαγνεύθων εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἐνόμισε
δέον νὰ ἀπολογηθῇ περὶ τῆς χρήσεως τῶν ἰερῶν
τούτων γρηγόρων, ἐπὶ συνελεύσεις εἰς ἣν παρῆσαν
ἡ σύγκλητος, τὸ στρατιωτικὴν καὶ ὅι ἔγκριτοι τοῦ
κλήρου, καὶ νὰ ὑπομνήσῃ τις τοὺς ἀνθρώπους αὐ-
τοὺς, δτι πάντα τὰ ἀραιερέντα, • εἰς δέιν ἀνήλικο-
ν κατὰ τὸν Περικλέα ἐκεῖνον, καὶ ὑπὲρ τῆς ὑμῶν
• τιμῆς δεδαπάνηται. *

Οἱ Βρεβνίοις ἦτο ἀνὴρ γενναῖος καὶ συνετός· ἀλλ' ἔ-
ξιν τῶν προεκτεθειμένων γίνεται κατάδηλον,
ὅτι οἱ Νορμαννοί ἦσαν ἤδηντο νὰ παραπείνωσι πολὺ
εἰς τὴν Ἐλλάδα, ἀν δὲν ἀλάμβανον ἀκέσσως παρὰ τοῦ
Φοβίστου ἴσχυρὰς ἐπικουρίαν. Ὁ δ' Ἀλέξιος, ὅμα
παθὼν τὴν ἀποδημίαν τοῦ Βοημοῦνδου, ἀπεφάσισε,
προλαμβάνον πάταν ἐνδεχομένην τοιαύτην συνδρο-
μὴν, νὰ ἐξώσῃ αὐτοὺς· ἀπὸ τῆς ὁχυρᾶς Καστορίας καὶ
εἰς πρὸ τοῦ τέλους τοῦ 1083 ἐπῆκθεν ἐπὶ τὸ
φρούριον τούτο μετὰ διυνάμεως ἴσχυρᾶς καὶ μετὰ τῶν
αποκτουμένων πολιορκητικῶν μηχανῶν. Ἡ Καστορίξ
έκειτο ἐπὶ γερσουνίσου, εἰςεχόστης ἐντὸς τῆς ὁμονύ-
μου λίμνης καὶ κοινωνίστης μετὰ τῆς ἡπείρου διὰ
γλιώσσας στενῆς, όγκωμένης διὰ περιβόλου καὶ πέρ-
γων καὶ μεσοπυργίων (*). Ἡ δὲ γερσουνίσος, ἐφ' ἣς
η πόλις, στερακνύται ὑπὸ ἀποτόμων βράχων, ἀσφα-
λεστέων καὶ αὐτῶν τῶν τειχῶν. Ὁ Ἀλέξιος, στη-
τηπεδεύσας ἐμπροσθεῖ τοῦ αὐγένος, ἐκεγειρός τὸ
πρῶτον νὰ προσβάλῃ τὰ φρούριαν κατὰ μέτωπον, καὶ,
στήσας τὰς ἐλεπόλεις καὶ τὰ πετροῦδα μηχανήμα-
τα, προσετείσεται νὰ σείη μυχθημέρων τὸν τοῦ τείγους περί-
βολον· θεωρῶν δὲ τοὺς ἐντὸς ἐπικείμενος ἀνθισταμένους
καὶ ἀδιαλείπτως ἀναπληροῦντας τὰ γενόμενα ὅλημα-
τα, διέκρινε διὰ τοῦ ἐμπείρου αὐτοῦ στρατηγικῶν ὁ-
μιλαριῶν τρόπουν ὁρίσου τολμηρότερον μὲν, αἰλλὰ συν-
άμα καὶ εὐστογώτερον. Τὸ ὑπὸ τῆς λίμνης περίκλε-
στον τῆς πόλεως μέρος ἐφράσσετο, ὡς προεπομέν,
διὰ βιουνῶν ἀπορρόγων, εἰτινες, φυσικῷ τῷ λόγῳ, δὲν
ἐπετερρύντο ὑπὸ τῶν Νορμαννῶν τοσοῦτον ἐπιψελῶν
ὅσον τὸ κατὰ τὸν ισθμὸν τείχος. Τοῦτο εἰκάστε ὅρ-
μης ὁ Ἀλέξιος, ἀπεφάσισε νὰ ἐπιχειρήσῃ συγγρόνως
διπλῆν τινα ἐφοδον ἀπό τε τοῦ ισθμοῦ καὶ ἀπό τοῦ
ἀντιθέτου μέρους, ἀπό τε Ἑράκλειος δηλαδὴ καὶ ἀπό τῆς
λίμνης· καὶ ἐπιδηλή ἐν τῇ λίμνῃ πλοῖα δὲν ὑπῆρχον,
διετάξεις νὰ συλλεγώσι πάντα τὰ ἐν τοῖς πέριξ πο-
ταμοῖς εἵριτσκέμενα ἀκάτια, μετεκβύσσαν αὐτὰ δι· ἀ-
μάξῶν εἰς τὸ στρατόπεδον καὶ ἐκεῖθεν κατεβίβασ-
σοντάς εἰς τὴν λίμνην, ἐνέβαλεν εἰς αὐτὰ ἀνδρας λο-
γῆσεις τῶν μετὰ τῶν Βυζαντινῶν τεταγμένους Νορ-
μαννῶν, παρηγαγούμενον ἐν Καστορίκη στάσιν
διενοτάτην.

(*) Τὴν ἀκριβεστέραν τῆς Καστορίας περιγραφὴν Ἰον. ἐν τῷ φυλλ. ΠΖ'. τῆς Πανδώρας, σελ. 385 καὶ ἐπ.

γάδας καὶ ἀνέβησε τὸ δίλον ἐπιχειρήμα εἰς τὸν δε-
ξιὸν αὐτοῦ βραχίονα, τὸν Γεωργιον Παλαιολόγον,
δοστις, ἀφοῦ ἀκανθὴν δὲν γέμυντιν νὰ σώσῃ τὸ Διαρρά-
χιον, πύτυχης τούλαχιστον νὰ ἀναδειχθῇ πρω-
τουργὸς τῆς ἀνακτήσεως τῆς Καστορίας. Τεθντι, ὁ
Παλαιολόγος, ἐκπλεύσας διὰ νυκτὸς ἀπὸ τῆς ἀντίθετου
τοῦ Ισθμοῦ ὅχθος, προςπελάζει ἐν σιγῇ βαθείᾳ εἰς τοὺς
πρόποδας τῶν βράχων καὶ περιμένει ἔκει νὰ ακούσῃ τὸ
ευρυπέσων λιμένον αύθημα. Λύγαζούσεις δὲ τῆς ἡμέρας
ἡδη, ἀλαλάζαντα τὸ ἐνυάλιον τὰ περὶ τὸν βασιλέα
τάγματα ἐφερμῶσιν ἀπὸ τοῦ Ισθμοῦ κατὰ τοῦ τείχους·
τότε καὶ ὁ Παλαιολόγος ἀναρρίχαται μετὰ τῶν σὺν
αὐτῷ εἰς τὴν ἀντίθετον πετρολορίνην καὶ ἐπιπλέει ἀ-
δοκήτως κατὰ νῦν. Οἱ Βρυέννιοι, καὶ τοις σῦτοι ἀ-
πανταγόθεν περιζωσθεῖς, ἐπέμεινεν ἐπὶ τίνα γρόνον
ἐπιθύμως ἀντιπροτασσόμενος ἀλλὰ μετ' ὄλιγον ἐ-
νόησεν ὅτι ἡ ἀντίστασις ἥτο ματαία, καὶ, ἐνδίδων
εἰς τὰς κραυγὰς τῶν πτονήθεντων Νορμαννῶν, παρε-
δόθη εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ νικητοῦ. Ἡ Ἑλληνικὴ
σημαία ἀνεπεπτάσθη αὖθις ἐπὶ τοῦ δυξπορθήτου ἐκεί-
νου φρουρίου. Οἱ πλεῖστοι τῶν Νορμαννῶν ἐτάχθησαν
εἰς τὸν βασιλικὸν στρατὸν ὁ δὲ χρυστὸς Βρυέννιος
τοῦτο μὲν δὲν κατεδέχθη νὰ πτάξῃ, ὑμοσεν δικιάς ποὺν
ἀπέλθη, ὅτι δὲν θέλει ποτέ εἰς τὸ ἄξετον πολεμήσαι
κατὰ τοῦ βασιλέως. (*)

Ἡ ἀλωσὶς τῆς Καστορίας ἐγένετο ἐγκαίρως· διότι
ἄμα ἐπανελθόντος εἰς Ἰταλίαν τοῦ Βοημούνδου, ὁ
γέρων 'Ροδέρτος, δεῖτις εἶχεν ἡδη καταβάλλει τὴν ἐν τῷ
κάτω Ἰταλίᾳ στάσιν καὶ συντρέζει ὄπιοςοῦν τὸν ὑπὸ^{τοῦ}
αὐτοῦ προστατευόμενον Γρηγόριον Ζ', ἐπεχείρησε κο-
λοσσιαίς παρασκευάς ἵνα ἐπανορθώσῃ τὸ κατὰ τὴν
Ἑλλάδα ἀτύχημα. Ἐξεστράτευσε δὲ τὸ δεύτερον
κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1084 ἑτούς ἀλλὰ μόλις φθάσει;
Βουθρωτόν, μανθάνει τὴν ἀποστασίαν τῆς Κερκύ-
ρας καὶ ἀνακάμπτει μεθ' ὅλης τῆς δυνάμεως εἰς αὐτὴν,
τὴν ὅποιαν ματαίως ἡγωνίσθησεν νὰ σώσωσιν ὁ Ε-
νετικὸς καὶ ὁ Βυζαντινὸς στόλος, κατατροπώθεν-
τες ὑπὸ τοῦ 'Ροδέρτου, δεῖτις ἐγένετο αὖθις κύριος
τῆς νήσου. Ἡ ἀποστασία δύως αὕτη ἐγρησίμευσε
κατὰ τοῦτο, ὅτι, ἐπελθόντος ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ γε-
μάνος, ἀνεβλήθη τὸ κατὰ τὴν 'Ηπειρον ἐπιχείρημα.
Ἐν ἔαρι δὲ τοῦ ἐπομένου ἑτούς, ὁ 'Ροδέρτος ἐκυρί-
ευσε μὲν πρὸ πάντων τὴν Κεφαλληνίαν, ἀλλὰ μετ'
ὄλιγας ἡμέρας ἀπέθηκεν αὐτόθι· καὶ τότε ὁ Νορ-
μαννικὸς στρατὸς, στερηθεὶς τοῦ κυριατάτου αὐτοῦ
ἡγεμόνος, διελύθη τῇδε κακεῖσε· ἡ ἐπελθοῦσα μετα-
ξὺ τῶν σιῶν τοῦ 'Ροδέρτου διγόναια ἀπέτρεψεν αὐ-

(*) Δὲν δυνάμενα καὶ αὖθις νὰ μὴ ἐπιστήσωμεν τὴν
προσοχὴν τοῦ ἀνχγνώστου εἰς τὸ εὐγενές τῆς 'Αννης Κε-
μνηνῆς φρόνημα, τῆς ἀείποτε ἀποδιδούσης δικαιοπίσμην εἰς
τοὺς ἀντιπάλους τοῦ πατρὸς αὐτῆς. Περὶ τοῦ Βρυέννιου
ὅμιλουσα ἐπὶ τοῦ προκειμένου λέγει· «Ο δὲ Βρυέννιος, γε-
ναῖος ἀνὴρ, προσελήλυθεναι μὲν οὐδεμῶς ἐμπολεῖτο· ἐπό-
μνυτο δὲ μηδέποτε κατ' αὐτοῦ (τοῦ βασιλέως) ὅπλα κινήσαι
εἰ μόνον δοῖτι, τοὺς τοῦτον μέχρι τῶν ὄριων τῆς τῶν 'Ρε-
μαίων βασιλείσις ἀκινθόνως διασώσοντος καὶ οὕτω πρὸς τὴν
ἴδιαν ἀπολύσαι γάρχν.» Πόσοι ἄρα ἐξ ἑκάτην οἵτινες το-
σάκις ἐνέπικιαν τὴν 'Αννην Κομνηνῆν δύνανται νὰ καυχη-
θῶσιν ὅτι ἔχουσιν ἐπίσης ἀλεπούιαν τὴν συνείδησιν τοῦ Ιστο-
ρικοῦ καθήκοντος!

τοὺς ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἀπὸ τῆς ἐκτελέσεως τῶν τοῦ
πατρὸς βουλευμάτων τὸ δὲ δυρράχιον καὶ πάντα
τῆς παραλίας τὰ φρούρια καὶ πᾶσαι αἱ νῆσοι ἀνε-
κτήθησαν ἐκ τοῦ παραυτίκα αὖθις ὑπὸ τῶν Βυζαν-
τινῶν.

Τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ ἐκβασίς τῆς πρώτης ταύτης
κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα ἀπὸ δυσμῶν ἐπὶ τὴν 'Ἑλλά-
δα στρατείας, ἦν μετ' οὐ πολὺ ἔμελλον νὰ παρακο-
λουθήσωσιν ἀλλαὶ μεγαλύτεραι, αἱ ιδίως λεγόμεναι
Σταυροφορίαι.

Κ. II.

ΠΕΡΙ ΔΑΝΤΑΝΗΣ Η ΚΑΜΨΙΚΑΔΟΥ.

—o—

Lantana nivea. — Class. Didynamia
Angiosperma.

L. nivea foliis oppositis ovatis, basi in peti-
olum decurrentibus, spicis capitatis, planis,
bracteis lanceolatis tubo multo brevioribus, cau-
le aculeato. (Wild.)

Τὸ φυτόν τοῦτο φύεται αὐτομάτως ἐν ταῖς Ἀνα-
τολικαῖς Ἰνδίαις, δῆν μετηνέχθη ἐν Ἀγγλίᾳ, κακεῖθεν
δὲ ἐν τοῖς λοιποῖς τῆς Εὐρώπης μέρεσιν ὅποιο πολλα-
πλασιάεται διὰ σπόρων. Εγειραντος καυλὸν ξυλώδη δια-
μέτρου, ὡς ἐγγιστα, ἐνὸς δακτύλου, ὑψούμενον δύω
μέχρι δύω πηγῶν καὶ ἡμίσεως, καὶ φέροντα φλοιόν
τεφρόχρουν. Οἱ κλάδοι αὐτοῦ εἰσὶ τετράγωνοι καὶ εὐ-
λύγιστοι φέροντες ἐν ταῖς γωνίαις κέντρα σκληρά
καὶ κεκλιμένα πρός τὰ κάτω. Τὰ φύλλα ἀντίκεινται
ἀλληλοίς καὶ εἰσὶ ὁλογραϊδῆ, σχιτενῆ καὶ κατὰ
τὴν ἐπιφάνειαν αὐτῶν τραχέα, μάλιστα ὡς ἐκ τῶν
ἔχεγόντων νεύρων· τὸ δὲ χρῶμα αὐτῶν δίνωθεν μὲν
εἶναι χλωρὸν καὶ ζωηρόν, κάτωθεν δὲ χλωρῶδες. Ἡ
στεφάνη τῶν ἀνθέων ἐστὶ λευκὴ, μονοπέταλος καὶ ἀ-
νώμαλος. Εἰς δὲ τὴν Εὐρώπην ἐγεννήθη διὰ τῆς με-
τασπορᾶς καὶ εἶδος τι τοῦ θάμνου τούτου φέρον ἀντὶ^{το}
λευκῶν ἔρυθρὰ ἀνθη.

(Ι. ΔΕ-ΚΙΓΑΛΛΑΣ.)

ΒΙΑΦΟΡΑ.

— ♦ —

Ἡ τῶν νόσοκομείων ἐφημερίς, ἐκ τῶν ἀρχαιοτά-
των τῆς Ἰατρικῆς ἐφημερίδων τῶν Παρισίων, ἔτυχεν
ἀρτίως ἀπαραδειγματίστου μεγαλοθωρίας, καθ' ἡμᾶς,
ἐν τοῖς γρανικοῖς τοῦ περιοδικοῦ τύπου. Ιατρός Τιμ-